

Lene Kühle

Temasektion

Forskeren og journalisten krydser klinger

Når modvilje bliver til modspil*

Nøgleord

Medier, forskning, moskekonflikter, autoetnografi, Hamad bin Khalifa Civilization Center.

Resume Debatten om islam og muslimer har – som en central dimension af debatten om integration – været en af de sidste årtiers mest ophedede og polariserede politiske debatter i Danmark. Forskningen har bl.a. kigget på mediernes rolle som videreformidlere såvel som skabere af forenkede og fortegnede forestillinger om islam og muslimer, fx gennem en selektiv udvælgelse af kilder og overfokusering på bestemte typer af historier. Men debatten har også rakt langt ind i forskningsfeltet, idet bestemte politikere gentagende gange har kritiseret både navngivne islamforskere og forskningsfeltet i sin helhed for at være ukritiske, hvis ikke direkte islamapologetiske. Denne artikel undersøger gennem anvendelse af autoetnografisk metode, hvordan debattens dikotomier indlejres i det konkrete møde mellem forsker og journalist, hvor de forskellige, fagligt baserede spørgehorisonter kan opleves som en gensidig mistillid, som kan udvikle sig til en decideret modvilje. Men artiklen beskriver også, hvordan modviljen blev udfordret i forbindelse med et usædvanligt samarbejde om at formidle en historie om en konflikt i Danmarks dyreste moske, Hamad bin Khalifa Civilization Center. Der er store forskelle på, hvordan henholdsvis forskere og journalister går til en historie, og hvad der i det hele taget skal til, for at noget er en (vigtig) historie. Disse forskelle forsvinder ikke og skal ikke overvindes, men hvis de bringes konstruktivt og nysgerrigt i spil, kan de bidrage til nyhedshistorier af såvel god journalistisk som akademisk kvalitet.

19. februar 2020 kl. 18:36 offentliggjorde jeg en artikel om en spektakulær historie på min universitetshjemmeside (Kühle 2020). Historien, som angik konflikter og finansielt rod i den fond, der står bag Danmarks største og dyreste moske, spredte sig hurtigt. Kristeligt Dagblad bragte historien på deres hjemmeside kl. 18:56. Kl. 20.19 var nyheden øverst på listen over nyheder på

* Jeg vil gerne sende en stor tak til ICSRU (Islamic Cultures and Societies Research Unit, Aarhus Universitet), hvor jeg præsenterede tankerne, som er samlet i denne artikel, på et møde i februar 2020.

Lene Kühle er professor mso i religionssociologi ved Afdeling for Religionsvidenskab, Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet. Hendes forskning omhandler religiøs diversitet, forholdet mellem religion, politik, ret og stat. I 2019 udgav hun (sammen med Malik Larsen) bogen *Danmarks moskeer* (Aarhus Universitetsforlag).

Apple News, en digital nyhedsservice til Apple-brugere, som er kendt for at øge trafikken til online historier betragteligt (Albrecht 2016), og dagen efter blev historien (bl.a. gennem Ritzau) bragt i mere end 20 lokale og landsdækkende aviser og på tekst-TV, som er et centralt medie for nyhedsformidlingen til især den ældre del af befolkningen (Madsen 2018). Historien handlede om, at en konflikt i mere end fem år havde lammet bestyrelsen i fonden og bragt moskeen i betydelige vanskeligheder. Det er en opsigtsvækkende historie på alle måder med svimlende millionbeløb fra Qatar, beskyldninger om relationer til Hizb ut-Tahrir og bandemiljøer, kupforsøg fra udenlandske kræfter, konkurrencer, manglende forsikringer og skatteindbetalinger samt brug af fondens penge i BabySam og juvelerbutikker. Alt sammen elementer, der nok skulle kunne trække en avisoverskift. Fondens bestyrelse reagerede prompte og indkaldte til pressemøde den efterfølgende dag. Historien fik også øjeblikkelig politisk bevågenhed med udlændinge- og integrationsminister Mattias Tesfayes udtalelse om, at han tager afstand fra, "at olie-sheiker, der måske støtter islamister, sender penge til Danmark" (Berlingske 20. februar). Dermed knyttede han sagen til den aktuelle politiske debat, hvor et lovforslag om at forbyde udenlandske donationer netop var blevet præsenteret. Senere ledte sagen til fire såkaldte § 20-spørgsmål¹, som knyttede sagen til den løbende diskussion om muslimske friskoler. De avisartikler, som fulgte dagene efter i Kristeligt Dagblad, men især i Berlingske, henviste i begyndelsen til historiens ophav i "en forskningsartikel", men gennem især Berlingskes intense dækning af historien, dukkede der nyt materiale op: fra interviews med parterne i konflikten til offentliggørelse af tal fra en af donorernes, Qatar Charity's, regnskaber.²

Det er langt fra første gang, jeg har oplevet, at min forskning har givet anledning til avisoverskrifter og politisk røre.³ Men

1. <https://www.ft.dk/samling/20191/spoergsmaal/s790/svar/1642578/2163416.pdf>, <https://www.ft.dk/samling/20191/spoergsmaal/s791/index.htm>, <https://www.ft.dk/samling/20191/spoergsmaal/s792/svar/1642577/2163413.pdf> og <https://www.ft.dk/samling/20191/spoergsmaal/s794/index.htm>.
2. Materialet blev viderebragt af to franske journalister, som på grundlag af materiale, som var lækket på

mystisk vis, havde skrevet en bog om moskedonationer fra Qatar.
3. For eksempel blev rapporten *Moskéer i Danmark II*, som jeg udgav i 2018 sammen med Malik Larsen, publiceret på Kirkeministeriets og Statsministeriets hjemmesider og blev – ud over dækning i forskellige medier – også gengivet i selvstændige referater på Integrationsministeriets og Københavns Kommunes hjemmeside. Som diskuteret i

artiklen blev rapporten også inddraget i Pressenævnets kendelse i sag nr. 2018-80-0081, og et af rapportens resultater, nemlig at der er sket en stigning i antallet af moskeer, nåede vidt omkring på sociale medier og endte fx som en kort nyhed i <https://www.thepeninsulaqatar.com/> gennem det tyrkiske nyhedsbureau Anatolia.

denne gang var alligevel anderledes. Jeg havde i et par uger talt med journalisten fra Berlingske, og vores samarbejde antog gennem formidlingen i medierne i stigende grad karakter af et arbejdsfællesskab. Hvis man har haft kontakt med journalister, er dette aspekt ikke overraskende. Selv en kort snak, som omsættes til et godkendt citat i en avisartikel, kan jo siges at udgøre en form for samarbejde. Relationen mellem forskere og journalister antager endda ikke sjældent en mere direkte samarbejden-de form, hvor artiklens vinkling og rammesætning diskuteres. I en undersøgelse af forholdet mellem forskere og journalister vurderede de adspurgte i begge grupper faktisk, at historiens rammesætning i halvdelen af historierne ikke var besluttet forud for kontakt med forskerkilder, som dermed potentielt kunne have indflydelse derpå (Albæk 2011, 345).

Historien om moskeen og fonden bag adskiller sig derved, at min rolle ikke udelukkende var som en, der kommenterer på aktuelle begivenheder, hvilket er den rolle, samfundsvidenskabelige eller humanistiske forskere langt oftest spiller (Wien 2014; Albæk 2011). Samtidig var min rolle dog heller ikke alene at være forskeren bag et tilendebragt forskningsprojekt, hvor journalistens rolle er at formidle forskningsresultatet interessant, men stadig dækkende. Historien om konflikten i fonden er derfor vanskelig at kategorisere som enten en nyhedshistorie eller en forskningsformidling. Den initierende forskningsartikels ambivalente status understøttes af, at den var skrevet på baggrund af aktindsigter i materiale fra Civilstyrelsen og Erhvervsstyrelsen. Ansøgninger om aktindsigt er en metode, som ofte anvendes af journalister og sjældnere af forskere. Men den adskiller sig også ved, at historien udfoldede sig gennem journalistens interview med parterne i sagen, gennem spørgsmål som ofte var uadskillelige fra de spørgsmål, en forsker ville stille. Grænsen mellem forsker og journalist blev altså udvisket i et fælles anliggende, nemlig at indsamle og analysere materiale.

Formålet med denne artikel er gennem autoetnografisk metode (Ellis, Adams og Bochner 2011; Anderson 2006; Hayano 1979) at afdække og reflektere over, hvordan samarbejdet mellem forsker (Lene Kühle, artiklens jegfortæller) og journalist (Christian Birk, fremadrettet CB) udfoldede sig i den konkrete sag. Autoetnografi benytter sig af personlige oplevelser for at forstå et mere overordnet kulturelt fænomen. Artiklen befinder sig således inden for traditionen for "confessional tales", hvor forskerens "backstage research endeavors" (Ellis, Adams og

Bochner 2011, 278) er i fokus. I modsætning til den evokative autoetnografi, hvor formålet er at fremkalde følelser og oplevelser, som andre kan spejle sig i, lægger artiklen sig mere i forlængelse af den analytiske autoetnografi, hvor formålet er at bidrage til en teoretisk forståelse af fænomener (Anderson 2006, 373).

Autoetnografi kan anvende såvel 1., 2. eller 3. personsfortællere. I denne artikel benytter jeg 1. personsfortæller, mens sagens anden hovedperson, CB, er til stede gennem uddrag fra vores sms-korrespondancer, omfattende brug af citater fra det interview, han indvilligede i at give om sagsforløbet⁴ samt den tekst, som jeg opfordrede ham til at skrive om de aspekter, han fandt vigtige at have med. Denne tekst bringes i bilag 1. Den autoetnografiske metode har været udskældt for at være etisk problematisk i det omfang, den lader forskerens forståelse af begivenheder stå uimodsagt, og at den i nogle tilfælde åbner for, at forfatteren blander virkelighed og fiktion. Der er også eksempler på, at meget personlige oplysninger inddrages uden personers samtykke (Denejkina 2016). Mit interview med CB inddrager følsomme spørgsmål om personlige følelser, handlinger og relationer, som jeg bringer med hans samtykke, men jeg har derudover forsøgt at imødekomme disse kritikpunkter ved at rekonstruere begivenhederne realistisk gennem inddragelse af bl.a. sms-korrespondancer og CB's erindringer om handlingsforløbet, som de fremstår i mit interview med ham og i CB's kommentarer til artiklen (bilag 1). Jeg har derudover haft løbende kontakt med ham, mens jeg skrev denne artikel.

Det overordnede kulturelle fænomen, der behandles i denne artikel, er forholdet mellem forskning og medier, som det udspillede sig i forhold til en konkret nyhedshistorie. Mere konkret undersøges det, hvordan det faktiske samarbejde mellem CB og mig påvirkede formidlingen af en historie i form af avisartiklernes akademiske og journalistiske kvaliteter og værdi og overordnede bidrag til debatten om muslimer i Danmark. Spørgsmålet er, hvorvidt der i dette eksempel er en værdifuld læring, som rækker ud over den konkrete sag. Måske kan der være indsigter, som rækker ud over det konkrete forhold mellem journalist og forsker, og som taler ind i en større sammenhæng, der vedrører islamdebatten, herunder muslimers muligheder for at bidrage til den offentlige debat og potentialet for en mere dækkende repræsentation af danske muslimers forhold, opfattelser og forskelligheder, men også forholdet mellem forskere og journalister mere generelt.⁵

4. De bragte citater er lettere redigeret med henblik på læsbarheden.

5. Men også som et bidrag til undersøgelsen af relationen mellem forskere og medier, hvor der i Danmark ifølge Wien "is no tradition for researching researchers' role in Danish news media, which is why we know very little about how journalists and researchers interact and what the trends are for this particular country" (2014, 429).

Islamforskeren i konkurrence, kamp eller samarbejde med medierne?

Det er min hypotese, at islamforskere i højere grad end forskere generelt opfatter et nært samarbejde mellem journalister og forskere som problematisk. Det er selvfølgelig en meget generaliseret påstand, for der er ingen tvivl om, at en forskers niveau af skepsis over for medier og journalister også handler om temperament og personlige erfaringer med disse. Men derfor er der nok alligevel nogle mere generelle tendenser, herunder bl.a., at antropologer og forskere, der anvender antropologiske metoder, helt givet har et meget mere kompliceret forhold til medierne end fx økonomer eller politologer.

I bogen *Anthropology of our Time*, som er redigeret af den norske antropolog Sindre Bangstad, som i mange år har arbejdet med relationen mellem offentlige debatter og forskning, bl.a. i undersøgelser af islamofobi, præsenteres nogle interessante overvejelser. I bogens indledningskapitlet beskrives det i afsnittet med overskriften "Anthropologists and the Problem of the Media", hvordan nogle antropologer har betragtet engagement med medierne som "a risky activity", hvor de risikerer at blive typecastet som "defenders of the quaint and exotic and of normative cultural relativism", og at antropologer, der har engageret sig i medierne, ofte har været uforberedte på, hvordan deres udsagn og fortolkninger er blevet særdeles kritisk modtaget i en konfrontatorisk medialiseret offentlighed (Bangstad 2017). En anden antropolog, professor Nancy Scheper-Hughes, peger på, at fordi antropologi minder om journalistik, kan grænsemarkering mellem forskning og journalistik blive desto vigtigere: "Most anthropologists fear 'contamination' by journalism. Few scholars are comfortable with articles that may read more like 'investigative journalism' than ethnography" (Scheper-Hughes 2009). Pointen hos Bangstad og Scheper-Hughes er (slet) ikke, at (antropologiske) forskere skal holde sig væk fra offentligheden, men at forskere skal være opmærksom på, men også konfrontere de problemer, interaktionen skaber. Der er ifølge Bangstad en iøjnefaldende

sense of despair ... but ... that there seems to be an almost unanimous consensus to the effect that the public needs anthropology (perhaps even more than anthropology needs a public) and that this would be an unmiti-

gated and unproblematic “good” for the general public and for the societies in which anthropologists happen to live and to work (Bangstad 2017).

Mange danske islamforskere er enten antropologer eller anvender antropologiske metoder og tilgange i deres forskning. Det er derfor heller ikke overraskende, at diskussionerne om islamforskningens relation til medier langt hen ad vejen resonerer med den generelle antropologiske ambivalens over for medierne. Tidsskrift for Islamforskning (TIFO) har i høj grad været optaget af denne problematik, som både er blevet diskuteret i enkeltstående artikler og egentlige temanumre. Udgangspunktet for diskussionerne – både i TIFO og i andre sammenhænge – er, at medierepræsentationen af islam og muslimer er skævvredet negativ (Jacobsen et al. 2013; Jacobsen, Weibel og Jensen 2013), at muslimske stemmer ikke inddrages nok (Kühle og Larsen 2019), og at journalister har en tendens til ukritisk at gengive historier og årsagssammenhænge uden ordentlig research (Suhr og Sinclair 2016, 144). Ifølge professor Garbi Schmidt fra Roskilde Universitet bærer de politiske debatter, men også mediedækningen generelt, endda i stigende grad præg af “anti-intellektualisme” (Schmidt 2020).

Mange danske muslimer har mistet tilliden til danske medier (Kühle og Larsen 2019). De ønsker ikke at udtale sig til medierne, fordi historierne anses som rammesatte af politiserede, diskriminerende og sågar racistiske forståelser. Og fordi mange muslimske repræsentanter trækker sig og ikke ønsker at udtale sig til medierne, er en ond cirkel igangsat, hvor historierne potentielt bliver endnu mere skævvredne, fordi de ikke korrigeres af alternative forståelser, fremsat af sagens aktører.

Der har været mange diskussioner om forholdet mellem medier og islamforskning, men diskussionerne har sjældent taget udgangspunkt i det konkrete møde mellem en forsker og en journalist. I denne artikel vil jeg derfor fokusere på følgende spørgsmål:

1. Hvordan arbejder den enkelte journalist med historier om danske muslimer, og hvilke kvalitetskriterier benyttes?
2. Hvorfor og hvordan samarbejder journalister med forskere?
3. Hvad kan der gøres for, at forskningssynspunkter i større omfang inddrages i medierepræsentationer og

debatter?

4. Hvis mediernes repræsentation af islam og muslimer er kritisabel, hvordan vil en bedre repræsentation da se ud, og hvad kan der gøres for at bidrage til en sådan?

Dette vil jeg undersøge med udgangspunkt i fire typer materiale. For det første har jeg interviewet CB om, hvordan han husker vores samarbejde, og hvilke journalistiske og redaktionelle dynamikker der var drivende for ham. For det andet har jeg undersøgt de artikler, som kom ud af vores samarbejde. Jeg vil fx sammenligne CB's artikler i Berlingske med hinanden og med tilsvarende artikler fra Kristelig Dagblad samt historien om konflikten i fonden bag stormoskeen på Rovsingsgade (fremadrettet betegnet som KSF-konflikten) med en anden moskéhistorie også skrevet af CB, hvor jeg også indgik som kilde. Hermed kan jeg sammenholde den situation, hvor der er et tæt samarbejde, med den mere traditionelle situation, hvor forskere kommenterer på en bestemt nyhedshistorie (se bilag 2). For det tredje inddrager jeg sms-samtaler mellem CB og mig og mellem journalist ved Kristeligt Dagblad Rasmus Fahrenedorff (RF) og mig til at understøtte min erindring om bestemte aspekter i vores samarbejde (tekstboks II, III). For det fjerde vil jeg inddrage to eksempler på diskussioner af KSF-konflikten på Facebook, hvor historien i flere tilfælde er blevet postet på dansk-muslimske sider, hvor de har affødt kommentarer. Jeg har jf. generelle etiske retningslinjer for anvendelse af SoMe-materiale kontaktet de konkrete personer, som har postet kommentarer i lukkede Facebook-grupper og bedt om samtykke til, at jeg måtte referere til deres kommentarer (Willis 2019; Legewie & Nassauer 2018). Dette materiale⁶ vil til sidst i artiklen bidrage til en mere overordnet diskussion om ekspertise og repræsentation i mediedækningen af islam og muslimer.

Baggrunden for historien

Mit kendskab til sagen startede længe før, historien ramte danske medier, nemlig allerede 20. september 2017, hvor jeg indsendte en ansøgning om aktindsigt i Civilstyrelsens korrespondance med Københavns Store Fond (KSF). KSF er en fond, som bl.a. har til formål at "støtte, oprette og gennemføre drift af undervisningsforanstaltninger, herunder private skoler, moskeer, forsamlingssteder og lignende samt kulturelle foreninger". KSF

6. Den ene kommentar er efter ønske fra skribenten bragt i en lettere redigeret tilstand.

står bl.a. bag Hamad bin Khalifa Civilization Center, den store moské på Rovsinggade/Vingelodden, som er danmarkshistoriens dyreste moské. Ansøgningen om aktindsigt var en metode, som jeg var begyndt at anvende i forbindelse med rapporten *Moskéer i Danmark II* (Kühle og Larsen 2017) og bogen *Danmarks Moskéer* (Kühle og Larsen 2019), som begge i høj grad bygger på interviews med moskerepræsentanter. Ansøgningerne om aktindsigt var igennem dette arbejde blevet en kilde til den type oplysninger, som moskerepræsentanterne ikke havde, eller hvor svarene kunne være lidt upræcise. Jeg søgte bl.a. om aktindsigt i, hvilke imamer der er i Danmark på forkyndervisum, og hvilke der har vielsebemyndigelse. Jeg søgte også, men fik afslag på aktindsigt i, hvor store fradragsberettigede bidrag moskéerne modtager fra deres medlemmer.

En aktindsigt består normalt af nogle få A4-sider, så da Civilstyrelsen kontaktede mig for at undskylde, at de ikke ville kunne levere aktindsigten om KSF inden for fristen pga. det meget omfattende materiale, blev jeg forbløffet. Da jeg modtog materialet, blev jeg overvældet. De mange sider, hvoraf nogle var på arabisk, andre på dansk, modsatte sig ethvert forsøg på et hurtigt overblik over, hvad sagen drejede sig om. Jeg læste lidt her og der, men havde ikke mulighed for at afsætte tiden til at læse det særligt grundigt. Jeg forstod dog så meget, at der var en konflikt i fonden, som Civilstyrelsen var sat til at mægle i. I bogen *Danmarks Moskéer* beskrev vi kort, at der er “en større konflikt i Hamad bin Khalifa Civilisation Centre (stormoskéen i København), som er blevet afgjort ved Civilstyrelsens mellemkomst” (Kühle og Larsen 2019, 54). Et andet sted har vi uddybet, at “Bestyrelsen blev udskiftet i efteråret 2017 og foråret 2018 som konsekvens af konflikter i fondsbestyrelsen over brugen af fondens penge og god mødepraksis (retmæssig indkaldelse til bestyrelsesmøder, udarbejdelse af referat etc.” (Kühle og Larsen 2019, 144).

22.-24. januar 2020 skulle jeg deltage i workshopen “Mosques, power and politics”. Workshopen, som fandt sted på Københavns Universitet, var arrangeret af Nordic Mosques Research Network, og deltagergruppen var begrænset til kandidatstuderende og personer med tilknytning til forskningsinstitutioner⁷ med henblik på, at der kunne tales frit uden tilstedeværelsen af fx de journalister eller embedsmænd, som ofte deltager ved åbne arrangementer på Københavns Universitet.

7. <https://mosques.ku.dk/activities/mosques-power-and-politics/>

Jeg var blevet opfordret til at give en præsentation af min forskning om moskéer i Danmark. Jeg har lavet utallige sådanne præsentationer, så da jeg midt i november skulle i gang med at skrive et abstrakt med en beskrivelse af, hvad jeg konkret ville tale om, havde jeg svært ved at finde motivationen. Den kom først, da jeg fik ideen om, at jeg kunne præsentere og analysere materialet fra aktindsigten. Det virkede oplagt at betragte workshopen som en mulighed for at dykke lidt dybere ned i det materiale, som jeg ellers kun havde haft begrænset tid til at skimme. I perioden fra midt-november til midt-januar læste jeg mig derfor ind på det omfattende materiale, og efter at jeg 7. januar havde ansøgt om yderligere aktindsigt blev det i stigende grad klart for mig, at materialet havde en sådan karakter, at offentligheden havde krav på at kende til det. Men det var endnu uklart for mig hvordan, da jeg 22. januar præsenterede et lille uddrag af materialet. Efter min præsentation foreslog en deltager, Helle Lykke fra Syddansk Universitet, at jeg med fordel kunne alliere mig med en journalist til at hjælpe med formidlingen, men at jeg også skulle overveje selv at skrive fx en kronik eller andet, hvor jeg udfoldede historien mere, da journalistiske historier i sagen natur ofte er lidt forenkede. Hun havde selv ret gode erfaringer med denne type samarbejde med journalister.

I ugen efter seminaret ringede CB til mig. Jeg tror, at det var angående den moskehistorie, som jeg diskuterer senere i artiklen, men jeg husker i hvert fald, at CB sagde, at han havde hørt fra andre forskere, at jeg måske havde en god historie (se bilag 1 for CB's gengivelse af dette). Umiddelbart kunne telefonopkaldet fra CB betragtes som sendt fra himlen: CB er den journalist, der har skrevet mest om danske moskemiljøer de seneste år. Det var egentlig oplagt, at det var ham, som skulle hjælpe med at få historien formidlet. Men jeg tøvede alligevel. Selvom CB tit ringede til mig, havde vi ikke en særlig god relation. Jeg syntes, at nogle af de artikler, han havde skrevet, var ok, nogle få endda rigtig gode, men overordnet syntes jeg, at hans historier var alt for skarpvinklede og prioriterede at fremkalde en politisk reaktion fremfor at være drevet af et ønske om at afdække, hvad sagen egentlig drejede sig om. CB var altså langt fra den type journalist, jeg ledte efter med henblik på at få formidlet historien i medierne. Idet vores relation, ikke som en individuel og personlig relation, men som et professionelt møde mellem forsker og journalist, er det centrale tema i denne artikel, analyseres denne nu autoetnografisk.

Samarbejdende, men uden gensidig tillid

Hvorfor var jeg skeptisk overfor CB? Den overordnede forklaring var som nævnt, at jeg syntes, at nogle af de artikler, han havde skrevet tidligere, personificerede en skævvridende og skarpvinklende tendens, som nogle mediehistorier om muslimer i Danmark har. Den mere personlige forklaring var, at han havde skrevet om min forskning på en måde, som jeg var blevet irriteret over. Det drejede sig om en artikel i forbindelse med offentliggørelsen af rapporten *Moskéer i Danmark II* i december 2017, hvor CB havde kontaktet en række politikere, den dag rapporten udkom, og spurgt, om de syntes, der stod nok om radikaliserings i rapporten. I mine øjne var det spørgsmål urimeligt, dels fordi politikerne ikke havde haft tid til at læse rapporten endnu, dels fordi det jo er et spørgsmål, der ansporer til at kritisere rapporten, uden at det fremgår, at radikaliserings ikke var en del af rapportens opdrag. Da jeg i interviewet konfronterede ham med historiens vinkling, svarede CB (se nedenfor), at artiklen godt kunne have haft en helt anden vinkel, som givetvis havde bidraget til, at vi ville have udviklet en bedre relation. Men hvorfor valgte han den vinkling?

Uddrag fra interview med CB 26. maj 2020

LK: Jeg var også ret træt af, at du havde skrevet den der artikel lige efter, at Malik og jeg havde udgivet rapporten, hvor du ringede rundt til alle politikerne den samme dag, hvor rapporten var kommet ud, for at spørge, om de var tilfredse med, at der ikke stod mere om radikaliserings i den.

CB: Jah ... altså ...

LK: Kan du huske den sag?

CB: Ja, det kan jeg da godt et eller andet sted forstå, men det var jo politikerne, der sagde det, de sagde.

LK: Joh, men altså, de er jo så for dumme, at de går i din fælde!

CB: Ja, altså, men ja ja i bagklogskabens lys, når jeg tænker over det ... så synes jeg faktisk også godt, at jeg kunne have nævnt, at det ikke var en del af opdraget. Så i virkeligheden kunne man jo have vendt kritikken om, så i stedet for, at det blev en hård kritik af jer, så kunne det jo være en kritik af, at politikerne ... efterspørger et element i en rapport, som de [ikke] ... har bedt om at få.

Når jeg tænker over det, så ville jeg hellere have lavet den vinkel.

CB har flere gange sagt ting, der får mig til at tænke, at han opfattede mig som “halal-hippie” frem for en “strammer”, jf. en illustrativ beskrivelse af, hvordan islamforskere ofte betragtes som (identitets)politiske aktører (Galal og Schmidt 2016, 11), og jeg vurderer, at det spillede ind i hans valg af vinkel. Vi havde faktisk aldrig snakket om, hvordan han opfattede vores relation før vores samarbejde. Da jeg spurgte ham direkte, blev jeg derfor overrasket over, at han uden tøven forankrede vores relation i nogle avisartikler om Dansk Islamisk Trossamfund fra 2018, som også indgik i min fortælling om ham. I en af de historier, han skrev, anvendte han et tekstuddrag, som jeg havde skrevet om Dansk Islamisk Trossamfunds relationer til islamiske organisationer i bl.a. Tyskland og til islamisme generelt. Ifølge CB var jeg bagefter “ude sådan lidt at tage afstand fra det” og hævde, at “der kunne være nogle forbehold”. Interessant nok fik det ham ikke til at udtrykke vrede, irritation eller frustration over for mig. Tværtimod benyttede han historien som en illustration af, at sagen nok havde påvirket *min* opfattelse af ham: “Ja på den måde så havde jeg en ide om, at du måske synes, jeg var for smart. Eller for konfliktsøgende en journalist, der havde en eller anden bias eller sådan noget.” Dermed inddrog han en anden stereotyp figur i vores relation, nemlig journalisten på jagt efter dårligt researchede eller groft forenklede “afsløringer” (jf. Suhr og Sinclair 2016, 145).

Dansk Islamisk Trossamfund indbragte sagen for Pressenævnet, som afsagde dom i et forhold og frikendte i et andet (Pressenævnet 2018). CB erindrer sagen således:

Jeg kan huske, jeg var irriteret over det. Altså jeg var ikke irriteret på dig, men på dem, Dansk Islamisk Trossamfund, fordi jeg syntes ..., at der var nogle ting der, som var ... og jeg var irriteret på Pressenævnet, for jeg syntes, at det var åbenlyst, at der var en forbindelse [mellem organisationen i Danmark og i Tyskland], og det synes jeg i øvrigt stadig, det er.

Hvor vores relation måske ikke var decideret dårlig, så var den langt fra båret af gensidig tillid. CB afviser, at han havde en negativ indstilling over for mig, men hans historie om mig som en person, der ikke står ved, hvad jeg har sagt, og dermed bringer ham i en sårbar situation, er jo sigende. Alligevel blev han ved

med at kontakte mig for at benytte mig som kilde. Når CB ikke har villet lade denne sag spærre for vores relation, er det givetvis, fordi han er klar over, at ansvaret for relationen mellem forsker og journalist især hviler på journalistens skuldre (jf. Møller Hartley 2017). Men han har alligevel ikke glemt sagen: “Det er vigtigt at man har et godt forhold mellem journalister og forskere, men det var sådan en sag [sagen om Dansk Islamisk Trossamfund], hvor jeg kan huske dig i hvert fald.” CB havde nok en ganske god forståelse af min tilgang, når han siger, at “hvis jeg skal være helt ærlig, så havde jeg faktisk indtryk af, at du havde måske nogle ... reservationer over for mig som journalist”, men ingen af os var opmærksomme på, at han var tvunget til at undertrykke de reservationer, han selv måtte have. Vores relation var ligeledes præget af, at vi begge anvendte og til dels levede op til stereotypiske forståelse af, hvad en islamforsker og en journalist er. På dette tidspunkt fremstod det usandsynligt, at vi nogensinde skulle kunne opbygge et tillidsbaseret samarbejde.

Har du en historie, som du vil dele?

Inden vi nåede dertil, skulle vi da også igennem den fase, hvor jeg forsøgte at undgå det, som mere og mere fremstod uundgåeligt. Selvom jeg ikke afviste, at jeg kendte til en historie, som CB kunne være interesseret i, så valgte jeg ikke at sige noget, mens jeg i mit hoved gennemgik andre journalister, som jeg havde talt med gennem årene, i håbet om, at en oplagt kandidat på en troværdig journalist ville dukke op. Jeg husker det imidlertid sådan, at CB blev ved med at ringe de næste par dage, og i min erindring står det ret tydeligt, hvordan han en dag på (hvad jeg opfattede som) triumferende vis annoncerede, at han havde regnet ud, hvad det drejede sig om, og at han nu havde den samme aktindsigt og dermed det samme materiale til rådighed, som jeg havde. Sjovt nok står dette punkt slet ikke tydeligt i CB's erindring. Faktisk har han svært ved at huske, hvordan han egentlig fik nys om historien, herunder hvornår og hvordan han fik aktindsigt. I interviewet fremlægger han forskellige mulige elementer, men efter forsøg på at få erindringerne samlet i et kohærent begivenhedsforløb siger han: “Jeg søgte også selv en aktindsigt, og jeg kan ikke huske, om jeg fik den første aktindsigt⁸ af dig eller ... jo, jeg fik den første aktindsigt selv fra styrelsen, og så søgte du efterfølgende noget, som

8. Jeg fik i en e-mail fra Erhvervsstyrelsen 21. februar 2020 bekræftet skriftligt, at jeg gerne måtte dele det materiale, som jeg havde opnået aktindsigt i.

jeg også fik af dig.” Selvom det næppe har fremstået særlig klart for ham, hvordan det var af afgørende betydning for vores samarbejde, at han i første omgang på egen hånd havde opnået aktindsigt, så nævner han dog i en bisætning, at “nu havde jeg jo også dokumenterne, inden jeg talte med dig i første omgang”. Et andet sted i interviewet peger han på, at deltagelse af forskere i artikler er attraktivt med henblik på verifikation af oplysninger, skønt ikke altid strengt nødvendigt: “ Det [fx hvor stor en historie, noget er] kan man jo godt skrive selv som journalist, men det er også meget rart lige at have en udenforstående på – også til at perspektivere.” Fra det øjeblik CB selv havde opnået aktindsigt, kunne han skrive historien uden mit bidrag, hvilket jeg var meget opmærksom på, men som givetvis kun indgik ubevidst i CB's forståelse af vores relation.

Uanset hvordan scenen udspillede sig, så fremstod samarbejdet imidlertid uundgåeligt derfra. Jeg forsøgte dels at overkomme min ambivalens, dels at styre historien i et eller andet omfang ved at invitere ham til at komme til Aarhus, hvor jeg ville afsætte en dag til, at vi kunne gennemgå materialet sammen. Selvom jeg dengang troede, at CB kunne mærke min ambivalens, så giver CB ikke udtryk for at have fornemmet nogen tøven fra min side (se nedenfor), men opfattede mig tværtimod som meget hjælpsom.

Var jeg hjælpsom?

CB: Ja, det synes jeg bestemt, du var. Det synes jeg bestemt, du var også mere hjælpsom end ... jeg ved ikke om mere hjælpsom end normalt, men normalt vil man jo ikke få adgang til også at se aktindsigter og sådan noget ... Men jeg synes generelt set, at du var meget hjælpsom og også måske mere end, hvad der er normal kutyme måske. Jeg synes, at der var en ret stor grad af åbenhed omkring det ... altså hvor man jo godt kunne have, hvor der jo godt kunne have været sådan nogle hårdere skel mellem journalist og forsker. Du kunne jo godt have valgt at sige “nu laver jeg mine ting, og så skal der ikke være nogen former for samarbejde” eller nogen former for kommunikation eller sådan. Men det synes jeg egentlig, at der var.

LK: Helt fra starten tænker du?

CB: Ja, helt fra starten. Jeg tror nok, at jeg pressede på også for at få tingene så hurtigt som muligt fra dig, og

det synes jeg egentlig også, at du var sådan ret forstående over for. Sådan at vi kunne tale på et oplyst grundlag.

Jeg husker, at CB tilkendegav, at han gerne kom til Aarhus, men så vidt nåede vi aldrig. Vi havde flere længere telefonsamtaler, hvor vi diskutererede materialet, men ret hurtigt derefter begyndte han at blive nervøs for, at Kristeligt Dagblad havde fat i historien, og at de ville komme først med den. Derfor ville han gerne bringe historien hurtigt. Jeg tror, at jeg her foreslog, at jeg forholdsvis hurtigt kunne færdigskrive den artikel, som jeg arbejdede på, og dernæst sende den til ham, men at jeg (som jeg var blevet rådet til af Helle Lykke) selv ville have lov at udgive den på min hjemmeside først.

Historien breaker

Som det fremgår fra indledningen, offentliggjorde jeg min artikel 19. februar 2020 kl. 18:34. Kort derefter offentliggjorde Kristeligt Dagblad deres artikel, som i omfattende grad byggede på citater fra min artikel. Næste morgen offentliggjorde Berlingske CB's artikler, som byggede på mere omfattende research. Det blev dog Kristeligt Dagblads historie, som blev refereret af Ritzau, som videreformidlede den til mere end 20 danske aviser samt islandske DV og Flensborg Avis. Nogle af de sms'er, som vi udvekslede (se nedenfor) giver et indblik i, hvad der skete, og hvordan vi kommunikerede på dette tidspunkt. Udvekslingen viser, at jeg på dette tidspunkt stadig havde en del reservationer over for CB. CB's brug af smileys og smalltalk i de følgende sms'er kan givetvis betragtes som et forsøg på at opløse stemningen lidt.

“Jeg svarer hvis folk spørger”

Tirsdag d. 18. februar kl. 10.38 spurgte CB i en sms (som indeholdt en θ), hvordan jeg havde tænkt mig at reagere, hvis der var andre journalister, der henvendte sig. Han afsluttede med: “Ser frem til at læse din artikel. Bh Christian”. Hertil svarede jeg: “Jeg siger noget hvis folk spørger. Jeg siger ikke noget hvis folk ikke spørger. Jeg deler selvfølgelig ikke vinkler etc. selvom folk spørger.” CB's reaktion herpå var: “Selvfølgelig. Jeg skal ikke diktere, hvad du siger og det var ikke min mening,” hvortil jeg svarede: “Det forstod jeg godt.”

Kl. 20.06 samme dag skrev CB: “Hej Lene. Når du at sende [artiklen] i aften, så har jeg læsning til togturen i morgen 😊 Bh. Christian”.

Kl. 21.18 svarede jeg: “Ja, det tror jeg. Vh. Lene”, hvortil CB svarer: “Jeg mangler kun to hundrede sider for at have læst aktindsigten for anden gang 😊”.

Onsdag d. 19. februar kl. 00.07 skrev jeg: “Udkast til artikel sendt pr. mail. God læselyst”.

Kl. 7.24 svarede CB: “Tak. Jeg har netop læst det. Det er spændende læsning. Jeg forsøger at ringe kl. 9.”

Vi talte i telefon og udvekslede endnu et par sms'er og et par e-mails, inden CB kl. 12.05 skrev: “Sender noget inden kl. 12.20. Skriver på livet løs”.

Omtrent samtidig blev jeg kontaktet af journalist Rasmus Fahrendorff (RF) fra Kristeligt Dagblad. Jeg havde de seneste dage talt med ham om en anden historie,⁹ og som CB havde regnet ud, var Kristeligt Dagblad også på sporet. Jeg tænkte, at der nok ikke skete noget ved, at jeg også sendte artikeludkastet til dem. Kl. 13.31 skrev RF: “Jeg har læst hele din artikel (tak for den, det er virkelig interessant) og vil meget gerne nå at lave et kort interview med dig, inden du vist har undervisning klokken 14. Kan det mon lade sig gøre?” Jeg svarede tilbage, at jeg ikke havde tid før kl. 16. RF svarede: “Ok. Prøver at ringe kort der så”.

Kristeligt Dagblad kom, som det fremgår ovenfor, først, og jeg var ikke uden skyld i dette, da jeg havde sendt kladden til min artikel til dem, da de bad om den. Jeg har spurgt CB, hvordan han havde det med, at han på trods af, at han havde haft materialet fra aktindsigten et stykke tid og havde researchet historien grundigere, blev overhalet af kollegaerne fra (sin gamle arbejdsplads) Kristeligt Dagblad. Han svarede:

Jamen, det var ja helt sikkert, at det var jeg ærgerlig over, men jeg vidste jo godt, at de var på vej med at lave noget, så ... jeg havde en frygt for, at de ville nå [at komme først], men det skøre var lidt, at ... vi har nok færdiggjort vores historie på samme tid, altså i løbet af eftermiddagen, så de har nok bare publiceret den hurtigere. For vi valgte ... med vilje ... da de kom med deres om eftermiddagen eller aftenen, at så bragte vi vores om morgenen i stedet, for det er der, at der er typisk mest trafik. Men jeg synes da, det var ærgerligt, fordi nu havde jeg dels skrevet så meget om de her moskeer og donationer

9. Artiklen blev bragt 18. februar 2020: “Forsidehenvi- sning: Hadpræ- dikant besøgte omstridt moské inden stor donation”.

og hele moskemiljøet, så på den måde ville jeg også gerne have været den, der var først, også lige med den her historie. Fordi det er trods alt mit stofområde, og jeg er trods alt en af de journalister, som har skrevet mest om det område der inden for de seneste år. Så det var sådan en lille rids i lakken.

Ud fra den betydning, som CB tillægger det at komme først med en historie (se også bilag 1), er det overraskende, at han ikke vender sin irritation mod mig. CB's villighed til at afstå fra at tilskrive mig særlige intentioner med at videresende min artikel til Kristeligt Dagblad udgør uden tvivl et væsentligt skridt i forhold til vores relation, som herefter udvikler sig i en meget positiv retning.

Dagen efter offentliggørelsen indkaldte bestyrelsen i KSF til pressekonference. Afholdelsen af pressekonferencen fremstår som en professionel og hensigtsmæssig måde fra fondens side at forsøge at styre formidlingen af mediehistorien. Begge parter i konflikten kom derudover med udtalelser i flere artikler i Berlingske. Parternes villighed og mod til at udtale sig til journalister er faktisk lidt usædvanligt. I de to moskehistorier (i Berlingske og Kristeligt Dagblad) fra februar 2020, hvor jeg også bidrog som kilde, kom reaktionen fra de konkrete moskeer først, efter historien var bragt (og som pressemeddelelser på moskeernes hjemmesider).¹⁰ Dette aspekt er, som det vil fremgå nedenfor, et ganske væsentligt aspekt.

I forbindelse med pressekonferencen sendte CB en sms til mig, hvor han skrev: "Det er altså interessant, fordi de jo ellers ikke er ret åbne. Der kunne godt være noget stort under opsejling". Hertil svarer jeg: "Tror du ikke bare de kommer til at sige at vi helt har misforstået det hele?" I forhold til den tidligere sms-udveksling (tekstboks 3) er det værd at bemærke, hvordan tonen er blevet mere uformel, men også at jeg tydeligt gennem benyttelse af "vi" signalerer, at jeg nu opfatter formidlingen af historien som et fællesprojekt. Dermed påtager jeg mig også et medansvar for avisartiklernes kvalitet.

10. Historien om Islamisk Center for Europæiske Lande blev bragt 2. februar 2020 i Berlingske: "Københavnmoské agerer som islamisk domstol: Nu varsler minister opgør".

Avisartiklernes forskningsmæssige og journalistiske "kvalitet"

Kvalitet er jo ikke en særlig præcis betegnelse, men jeg vil i denne sammenhæng skelne mellem to former for kvalitet, nem-

lig akademisk og journalistisk. Den akademiske kvalitet af en avisartikel forstår jeg i denne sammenhæng som knyttet til forskerens forståelse af, at journalisternes formidling af sagen er retvisende. Ifølge en undersøgelse af forskeres relation til journalister foretaget af professor i forskningsformidling Charlotte Wien mener en majoritet af de adspurgte forskere, at mediernes præsentation af resultater fra deres forskningsfelt ofte (9 %) eller undertiden (67 %) er misledende. Adspurgt om præcision, påpegede 33 % af de adspurgte, at formidlingen af resultater inden for deres forskningsfelt "ofte" og 59 % "nu og da" præsenteres upræcist (Wien 2014, 438). Der er givetvis stor forskel på vurderingen af mediernes dækning af forskellige stofområder. To aktive bidragsydere til avisartikler om islam og muslimer i Danmark, lektor i antropologi (AU) Christian Suhr og lektor i mellemøststudier (SDU) Kirstine Sinclair, har hævdet, at "mange mediers skildring af muslimer og islam i Danmark" mangler "saglighed, substans og fakta" (Suhr og Sinclair 2016, 145). Ifølge Suhr og Sinclair savner historier om islam og muslimer i Danmark altså ganske ofte akademisk kvalitet. Da jeg var en central kilde i de fleste af CB's artikler (som overordnet følger historien i min oprindelige artikel), er det afgørende (ifølge min definition ovenfor), hvordan jeg vurderer formidlingen af historien, og jeg synes overordnet, at artiklerne var retvisende, saglige og fyldt med substans, dvs. af høj akademisk kvalitet.

Den journalistiske kvalitet er måske lidt sværere at måle. Da aviser er afhængige af læsere, kunne et mål være, hvordan artiklerne er blevet modtaget hos læserne og redaktioner. Ifølge CB var hans chefer tilfredse, og der var også gode læsertal:

Jeg har i hvert fald fået meget ros for dem, også sådan af chefredaktionen og min egen chef. Så ja, det tror jeg helt bestemt. Jeg har kun oplevet, at de har været glade for dem. Og de er også blevet læst relativt meget, selvom der jo er nogle historier, som er lidt mere [læste].

Det sidste perspektiv vender vi tilbage til senere.

At blive klogere sammen

Jeg har ikke spurgt CB konkret om hans kvalitetskriterier, men når jeg læser transskriberingen af interviewet igennem, dukker to klare kriterier op. Det ene nævner han flere gange, nemlig at

læserne skal blive klogere på en sag ved at læse hans artikler. Det andet kriterium synes at være, at det, han formidler, er rigtigt. Det er “bare meget rart at sikre sig, at man ikke laver fejl, også når man skriver om vigtige forhold, som har stor betydning for mennesker”. Af denne grund har han “en interesse i at få også sådan nogle kloge hoveder som dig ind over for at se på, at det, jeg havde skrevet, var rigtigt”. Det er netop disse to kriterier, der gør, at han meget gerne benytter forskere som kilder, og at vores samarbejde i KSF-konflikten i CB’s øjne var så vellykket: “Vi [var] begge to interesseret i at blive klogere undervejs hele tiden og ... og vi var også interesserede i, at vi formidlede det mest retvisende ... undervejs.”

Jeg deler hans vurdering af, at vores samarbejde – bortset fra eksemplet nedenfor – var ret gnidningsfrit. Vi indrettede os på hinandens rytmer. CB vidste, hvornår det passede bedst, at han sendte citater til godkendelse hos mig, jeg prioriterede straks at læse dem og godkende (eller foreslå smårettelser), fordi jeg vidste, at han sad utålmodigt og ventede. Jeg var måske ikke 100 % enig i ethvert ord, der står i artiklerne, men jeg opfatter alle artiklerne (bortset fra en enkelt undtagelse diskuteret nedenfor) som både retvisende og forholdsvis nøjagtigt skrevet, hvilket jo som beskrevet ovenfor egentlig er en ret sjælden vurdering fra en forsker. I flere af artiklerne fik aktørerne lov til forholdsvis detaljeret at gøre rede for deres syn på sagen, og det er ikke alene spændende læsning, men også et eksempel på journalistisk formidling uden stærke dagsordener, hvor formålet tydeligvis er, at læseren skal blive klogere, og ikke, at aktørerne skal indskrives i forud fastlagte rammer. Artiklerne i Kristeligt Dagblad, hvortil jeg jo også lod mig interviewe, og som jeg også havde delt min artikel med, er også udmærkede, skønt dog i nogle tilfælde lidt mindre præcise og retvisende end artiklerne i Berlingske.¹¹ Der tilvejebringes heller ikke nye oplysninger, som det fx sker i artiklen “Nu svarer oprører fra Københavns stormoské igen: Formanden må ‘tage konsekvensen’ og ‘gå af’” (berlingske.dk 28. februar 2020), som er min yndlingsartikel, og “Indkøb af guld og tøj – Qatar-donator har krævet millioner tilbage fra københavnsk stormoské” (berlingske.dk 21. februar 2020), som er CB’s favorit.

11. Fx tilskriver artiklen fra 19. februar mig det synspunkt, at konflikten udover at være en økonomisk konflikt lige så høj grad er en religiøs konflikt, selvom jeg i artiklen skrev, at begge parter var enige om, at moskeen skulle være “moderat”, men uenige om hvordan.

Skår i samarbejdet

Indtil videre kunne konklusionen være, at bare forsker og journalist får opbygget et tillidsfuldt samarbejde, så styrkes artiklernes kvalitet til begges tilfredshed. Men denne konklusion ville være for letkøbt. Der var nemlig en undtagelse i forhold til vores gnidningsfri samarbejde. Undtagelse var artiklen “Nye afsløringer: Tre kupmagere fra københavnsk stormoske har finansieret europæiske moskeer med halv milliard og har forbindelse til islamister” (berlingske.dk 26. februar 2020). Baggrunden for denne artikel var, at CB i løbet af vores samarbejde ofte havde spurgt mig om henvisninger til forskningslitteratur, der har beskæftiget sig med finansiering af moskeer i Europa fra udlandet, herunder særligt fra Qatar, hvor hovedparten af finansieringen af KSF stammer fra. Desværre er der praktisk talt ingen forskere, der har beskæftiget sig med dette emne, men i et forsøg på at hjælpe gjorde jeg CB opmærksom på, at der var to franske journalister, som havde skrevet en bog, *Qatar Papers. Comment l’emirat finance l’islam de France et d’Europe*, om Qatar Charitys aktiviteter i Europa. Bogens materiale stammer fra en mystisk USB-nøgle med materiale (regnskaber etc.) fra Qatar Charity (QC), som bogens forfattere havde fået tilsendt. Min kollega Martin Riexinger havde gjort mig opmærksom på bogen, og vi var enige om, at den var sensationslysten og med overdrevne konklusioner, og at selvom der er interessante oplysninger i bogen, så var den mere optaget af at tegne skræmmebilleder af QC’s metoder og ideer end faktisk at bidrage med konkret viden. Blandt bogens nyttige bidrag er organisationsdiagrammer, som kunne medvirke til at placere nogle af de udenlandske aktører i KSF-konflikten,¹² og det var egentlig primært derfor, at jeg henviste CB til den.

12. I forhold til faktuel viden indeholder bogen to oversigter samt et kort over, hvilke lande QC har støttet projekter i. Oplysningerne fremstår ikke konsistente. Fx angiver den første tabel (s. 17), at der er fire projekter i Norge, der har modtaget støtte, mens den anden tabel (s. 18) angiver, at der er tre islamiske centre i Norge, der er åbnet med støtte fra QC, mens tre endnu mangler at

åbne. På kortet (s. 19) er der indtegnet to islamiske centre i Norge, i Alta og Larvik, som skulle have modtaget støtte. I den første tabel nævnes ingen projekter i Sverige, mens den anden tabel angiver to, som endnu ikke er åbne. På kortet er Malmø indtegnet som et sted, hvor der er åbnet en moske, som har modtaget finansiel støtte. Danmark indgår ikke i den første tabel, men nævnes i den

anden tabel som et land, hvor et islamisk center er åbnet med støtte fra QC, og endnu et er finansieret, men ikke åbnet endnu. Bogens “afsløringer” er derudover primært, at QC’s mål er at støtte moskeer og islamiske centre med henblik på, at europæiske muslimer skal holde fast i islam, ved at give dem gode muligheder for at praktisere deres religion.

Efter jeg havde læst CB's artikel, markerede jeg klart, at jeg ikke brød mig om den. CB kan "skam sagtens" huske min reaktion på netop den artikel. Han betegner situationen som ærgerlig og understreger, at han var overrasket, for han syntes, vores samarbejde havde været så godt. Efter nærmere eftertanke tilføjer han:

Historien bruger disse franske forfattere som første kilder, og på den måde så er det dem, der ligesom dominerer vinklen. Og så den måde, hvor du er med i historien, det er en bekræftelse på en eller anden måde af den vinkel. Og det er måske det, der skaber din kritik. At du måske føler, at du er med i en vinkel, som du ikke kan se dig selv i. Og jeg kan godt se, at når jeg så læser deres citater, så er deres vurderinger ikke særligt meget ud fra et forskningsbelæg. Det er mere holdningstilkendegivelser fra deres side.

CB har ret i, at min kritik af artiklen har baggrund i, at min udtalelse i artiklen (at de konkrete aktører fra QC havde fungeret som katalysatorer i konflikten) sættes ind i en tolkning af konflikten som drevet af udenlandske kræfters ønske om at overtage fonden. Med katalysatorer mente jeg, at det ikke var personerne fra QC, som skabte konflikten, men at de (gennem krav om at få oplyst, hvad deres donation var blevet brugt til) fik konflikten i moskeen til at bryde ud. I artiklen blev min udtalelse derimod benyttet til at understøtte den helt modsatte konklusion om, at konflikten kom udefra. Artiklens rubrik (overskrift), "Tre kupmagere fra københavnsk stormoske har finansieret europæiske moskeer med halv milliard og har forbindelse til islamister", var også vildledende.¹³ Det er derudover problematisk, at overskriften benytter betegnelsen islamister, som er et alment brugt begreb i forskning om islam på globalt plan, men ofte ikke er særlig klargørende i en dansk sammenhæng, hvor islamist sjældent er en selvidentifikation (Kühle og Larsen 2019), og hvor anvendelsen af begrebet i politiske diskussioner om muslimer i vesten stort set har tømt det for indhold som andet end den negativt ladede del af begrebsparret "Good Muslim/Bad Islamist", den gode muslim versus den onde islamist (Belt 2009). Fremfor at fungere som et meningsfuldt analytisk begreb er det blevet en nedsættende betegnelse.⁹ I forhold til KSF-konflikten er anvendelse af betegnelsen "islamister" forvirrende, fordi den

13. Betegnelsen "tre kupmagere" må referere til de tre personer fra QC, som "har delt penge ud i Europa", men at de skulle have stået bag et egentligt kup i moskeen, er udokumenteret. QC blev lovet repræsentation i bestyrelsen allerede i 2011, men truede i 2016 med en retssag, fordi de ikke blev inviteret med til bestyrelsesmøder (jf. Kühle 2020).

14. Dette illustreres af Sherin Khankans sagsanlæg mod Naser Khader for i et opslag på Facebook at have betegnet hende som islamist: <https://www.domstol.dk/oestrelandsret/aktuelt/2020/6/dom-i-injuries-ag/>

ganske enkelt er svær at anvende meningsfuldt.¹⁵ De øvrige artikler fra Berlingske afholdt sig stort set fra at anvende politiserede fjendekategorier og valgte i diskussionerne om fx kupforsøg fra Hizb ut-Tahrir at fastholde, at beskyldningerne ikke kunne verificeres og umiddelbart fremstod som tilsmudsningsforsøg (berlingske.dk 20. februar: “Formand i moskéfond: Totalitære kræfter har forsøgt at kuppe fonden”).

Skarpvikling tiltrækker flere læsere

Med udgangspunkt i CB's kvalitetskriterier burde der ikke være noget modsætningsforhold mellem forskere og journalister. Men spørgsmålet er, hvorfor der alligevel ofte er det. Efter dokumentarkrisen, den politiske krise, som Tv2's dokumentarserie “Moskeerne bag Sløret” gav anledning til (jf. Kühle og Larsen 2017), er relationen mellem islamforskere og journalister nu ifølge Suhr og Sinclair nået til et punkt, hvor der er et

... stort behov for en presseetisk diskussion om mediernes ansvar som demokratiets vogter i en verden præget på godt og ondt af den stadigt voksende nyhedsstrøm. Vi beder ikke medierne om at censurere sig selv, men blot om at man tænker sig om og ikke videregiver urigtig, unuanceret eller unødigt skarp-vinklet information. Medierne må påtage sig et ansvar for ikke at medvirke til en eskalering af de problemer, de dækker, ved ensidigt at fokusere på forsimplede og salgbare historier om muslimer og islam (Suhr og Sinclair 2016, 145).

Det er klart, at “hæderlige” journalister og forskere ikke kan være uenige om det problematiske i historier, der bygger på urigtige informationer, men der eksisterer en gråzone mellem urigtige oplysninger og skarpvinklede historier. Kan der i det journalistiske felt være et ønske om at skarpvinkle artikler, så de sælger bedre?

15. For det første er det et godt spørgsmål, hvem af sagens parter, der er islamistiske, de såkaldte “formandstro”, som er allieret med PEO, en officiel organisation knyttet til Qatars emir, eller “oprørerne”, som i denne sag fremstår som allierede med QC, der umiddelbart har den sammen teologiske orientering som

PEO. For det andet er der ikke meget i materialet fra aktindsigten, der indikerer, at praksis eller holdninger blandt moskeens forskellige parter skulle være særskilt islamistiske, ligesom der heller ikke er noget, der tyder på, at konflikten kerne er religiøse synspunkter, hvilket faktisk også blev fremhævet af talskvinde

Somaia Hamdi på pressekonferencen 20. februar, hvor hun udtalte: “Vores opfattelse er, at alle de her stridigheder skyldes personlige interesser” (kristeligt-dagblad.dk 20. februar 2020: “Bestyrelsen i omstridt stormoské: Kræfter udefra forsøgte at kuppe sig til magten”).

Af konkurrencehensyn har jeg ikke kunnet få oplyst læsertal, men CB husker, at en artikel, som han havde skrevet, var mere læst end artiklerne i KSF-konflikten, nemlig artiklen “Københavnmoské agerer som islamisk domstol: Nu varsler minister opgør”, offentliggjort i Berlingske 2. februar 2020. Artiklen handlede om, at moskeen tilknyttet det anerkendte trossamfund Islamisk Center for Europæiske Lande (ICEL) i et dokument i Trossamfundsregisteret havde skrevet: “Derudover udsteder Centeret legale islamiske domme og besvarelser i alle sager vedrørende den islamiske tro, regler, ægteskab, skilsmisse, handlemåde, arv samt halal/ haram spørgsmål, alt baseret på Al-Qur’an, Sunnah og muslimske lærdes enighed og analogislutninger.” Artiklen var opbygget omkring Tesfayes udtalelser om, at “Vi har ikke særlige domstole for muslimer, og det skal vi heller ikke have”. I artiklen optræder jeg som den ene af to forskerkilder med en udtalelse af ret lav journalistisk kvalitet: “Det er uklart, hvad der menes med at være en domstol. Men jeg har ikke set det beskrevet så tydeligt før.” Med denne udtalelse erkender jeg, at ordene “islamiske domme og besvarelser” kunne indikere, at trossamfundet faktisk har en praksis, der er i tråd med artiklens beskrivelse af en shariadomstol som “lærde, eksempelvis imamer, med udgangspunkt i islamisk ret rådgiver kvalificeret i private konflikter”. Men samtidig efterspørger jeg – på linje med artiklens anden forskerekspertkilde – oplysninger om, hvad denne praksis konkret består i. Artiklen anerkender, at der kun er “sparsomme detaljer” tilgængelige, men i stedet for at forsøge at skaffe flere oplysninger, kobler den sig på debatten om, at nogle muslimske kvinder nægtes skilsmisser. Dette gøres bl.a. ved at bringe udtalelser fra to muslimske kilder, Mostafa Chendid og Sherin Khankan, som i modsætning til Tesfaye ikke mener, at løsningen er at stoppe moskeers rådgivning i skilsmissesager, men snarere at sikre, at dette sker i overensstemmelse med danske myndigheders afgørelser. Det bliver ikke klart, om de “domme og besvarelser”, som historien udspringer fra, faktisk er i strid med dansk lovgivning, selvom netop skellet mellem rådgivning, som er en legitim kerneopgave for et trossamfund, og egentlig domme, som er en udfordring af statens suverænitet, er helt afgørende (Petersen og Vinding 2020, 251).¹⁶ Heller ikke modsætningen mellem Tesfayes løsning på problemet, nemlig at imamer og lærde ikke skal blande sig i skilsmisser, og de to muslimske kilders påpegning af, at problemet er, at kvinderne med Khankans ord “oplever, at det kan

16. ICEL hævder i den pressemeddelelse, som de udsendte som reaktion på artiklen, at det er de ikke: “Vi agerer indenfor Grundlovens rammer samt indenfor centrets vedtægter, der er godkendt af Københavns kommune” (<https://icel.dk/>).

være svært at finde en moské, hvor de kan få en skilsmisse”, bliver tydelig i artiklen. Artiklens rubrik er skarpvinklet: “Københavnmoské agerer som islamisk domstol: Nu varsler minister opgør”, men artiklens substans er egentlig mere diffus end skarp.

Hvorfor blev denne artikel læst meget? Er det, fordi læserne fanges ind af sensationen (“Berlingske har afsløret en islamisk domstol”), eller er det, fordi læserne er nysgerrige efter at vide, hvordan en såkaldt islamisk domstol fungerer? CB mener ikke, at historien er direkte misvisende (CB’s første kvalitetskriterium),¹⁷ men der er næppe nogen, der er blevet meget klogere af at læse artiklen (CB’s andet kvalitetskriterium). Der er der flere grunde til, bl.a. at historiens hovedperson, ICEL, ikke vil udtale sig, og at artiklens forskerkilder (mig selv inklusive) udtaler sig tøvende, fordi der mangler baggrundsviden. Men måske er det også, fordi artiklens emne og løsning er for komplekse at beskrive i en kort artikel (Liversage og Petersen 2020; Menneskerettigheder 2020)?

CB erkender selv, at der er udfordringer med at formidle komplekse historier på meget lidt plads: “Man kan se sådan en historie ... fra et mediemæssigt perspektiv, hvor man måske har en tiendedel af den plads, som man som forsker vil have til at beskrive et eller andet emne i en forskningsartikel, så på den måde er det simplificeret nogle gange.” Og helt overordnet vil han ikke forvente, at forskere altid vil være tilfredse med journalistiske historier: “Altså jeg tror ikke altid, at det kan undgås, at der kan være en eller anden form for uoverensstemmelse eller uenighed mellem journalist og forsker om, hvordan man vinkler en historie. Fordi jeg tror, at der vil være sådan, at man kan gå til det med forskellige synsvinkler.” KSF-konflikten indikerer, at CB er villig til at skrive mindre skarpt vinklede historier med mere substantielt indhold, men i nogle tilfælde er den afgørende viden ikke til stede, og det er den skarpe vinkel, der holder historien sammen.

Pladsbegrænsning og behov for at simplificere er grundvilkår, som både forskere og journalister må acceptere. Men hvad med de to andre aspekter, som er af afgørende betydning for, at historien om islamisk rådgivning hos ICEL ikke bidrog til at gøre læserne synderligt klogere på fænomenet, nemlig at udtalelserne fra forskerkilder ikke bidrager konstruktivt til historien, og at den muslimske organisation, som historien omhandler, ikke var villig til at udtale sig? Kan disse betingelser mon ændres?

17. CB udtaler: “Ja, det er lidt ærgerligt, at de er sure over det, men altså jeg synes ikke, jeg har skrevet noget, der er forkert.” ICEL skriver i pressemeddelelsen, at de nu vil redigere hjemmesiden “for at fjerne enhver misforståelse derom, til trods for at der aldrig førhen har været nogen misforståelse”. Om dette siger CB: “Vi har ikke lavet nogle rettelser, og de har jo været ude at slette og tage afstand fra det, som de har skrevet, så det må der være en eller anden grund til. At de føler sig nødsaget til det at gå ud og tage afstand fra det, noget de har skrevet på deres egen hjemmeside. Og desuden ... de siger: ‘Vi er ikke nogen shariadomstol’, men ... det skriver de jo selv sort på hvidt.”

Ekspertise i debatten om islam og muslimer

Bagtæppet bag forskerudtalelserne er debatten om islam og muslimer i Danmark og i Vesten generelt. Siden islam blev et centralt tema i migrationsdebatten fra slutningen af 1990'erne, har islamforskere flittigt optrådt som eksperter i medierne, og islamforskere har generelt opfattet det som deres forpligtelse at bidrage til den samfundsmæssige forståelse af muslimer og islam. Forum for Islamforskning (FIFO) har siden sin grundlæggelse være optaget af relationen mellem forskningen og den offentlige debat og *Tidsskrift for Islamforskning* har ofte trykt artikler inden for dette felt. I 2008 udgav TIFO således særnummeret "Research on Islam Re-positioned – New Agendas in the study of Islam and Muslims in a politicised research field". Den gennemgående tråd i nummerets artikler var, at politisering af forskningen om islam og muslimer har dramatiske konsekvenser for forskeren, hvis "very vocation" ifølge den amerikanske professor Peter Mandaville "seems likewise under considerable scrutiny" (Mandaville 2008). Politiseringen af forskningen om islam og muslimer fremhæves af Garbi Schmidt som noget, der kan ramme forskeren personligt, og som kan ryste jorden under den individuelle forskers generelle anseelse og dermed adgang til politisk bestemte forskningsbevillinger med de konsekvenser, dette kan have for ansættelser og karriere. Politiseringen af forskningen kan også true forskerens adgang til feltet, fordi

... how we as researchers are perceived by those we portray and those we present to the politicization of the research field has extraordinary consequences for research environments and knowledge production, and how we as researchers are perceived by those we portray and those we present to (Schmidt 2008).

Som deltager i de offentlige diskussioner om islam og muslimer risikerer forskeren ifølge den norske antropolog og islamforsker Christine M. Jacobsen at blive ramt af en stærk kritik af epistemologiske og teoretiske positioner (med kritik for at være postmoderne, relativistisk, subjektivistisk), af social status (elite, intelligentsia) og moralsk habitus (moraliserende, kujon, politisk korrekt, moralsk relativist) (Jacobsen 2008). Temanummeret emmer af en frustration over, at forskeren, uanset om han/hun vil det eller ej, inddrages som en politisk aktør på en af siderne i den polariserede debat.

Når man genlæser temanummeret, er det tydeligt, at nogle af diskussionerne stadig er aktuelle, mens andre skulle formuleres på en anden måde i dag. I indledningen til jubilæumsnummeret af TIFO i 2016 er der er tilbageblik på TIFOs første årti:

En ting har dog absolut ændret sig de seneste ti år: Danske islamforskeres viden om, at de agerer i et politiseret felt, har gjort dem mere opmærksomme på, hvordan de samarbejder med journalister og medier, og at en dialog med sådanne samfundsaktører er nødvendig – også når mikrofonen er slukket” (Galal og Schmidt 2016, 12).

Denne konstatering suppleres med en opfordring til at tage “initiativer til dialog både mellem islamforskere og medier og forskere imellem”. Denne udtalelse er bemærkelsesværdig af to årsager. For det første opfordres der til dialog, hvilket er en implicit erkendelse af eksistensen af konfliktuelle relationer. Henvisningen til behovet for dialog understøtter den hypotese, jeg fremlagde indledningsvis om, at relationen mellem forskere og medier opfattes som mere konfliktfyldte af islamforskere end af andre forskere. Forholdet mellem islamforskere og journalister er givetvis på den måde en ekstrem case (Flyvbjerg 2006). For det andet henvises der ud over relationen mellem islamforskere og medier også til relationen inden for forskningsfeltet. Ønsket om dialog mellem islamforskere afspejler erkendelsen af faglig uenighed, som står i modsætning til situationen i TIFOs nummer i 2008, hvor artiklerne synes at tale ud fra en bred forskningskonsensus. Eksistensen af forskellige positioner inden for islamforskerfeltet, som bl.a. har udspillet sig i TIFOs spalter (Magaard 2016; Skovgaard-Petersen og Hoffmann 2018), illustrerer klart, hvordan polariseringen af debatten forplanter sig til forskningen, hvor faglige uenigheder dermed ofte uundgåeligt indskrives i en politisk debat. Når forskeres udtalelser affærdiges som politiske, udfordres den videnskabelige autoritet. Med Anders Fogh Rasmussens kamp mod smagsdommere som en grundsten hævder Schmidt (Schmidt 2020), at der de seneste årtier er fremvokset en omfattende antiintellektualisme, “fuelled by emotional and simplified media coverage” (Schmidt 2020, 6), som får mange forskere til at trække sig fra debatten. Ifølge Schmidt spiller medierne altså en afgørende rolle i en erodering af ikke bare islamforskernes ekspertise, men forskerekspertise generelt. Men er medierne virkelig bærere af en antiintellektualisme i en verden, hvor faktatjek er blevet en

almenkendt journalistisk genre, og hvor policy-tiltag helst skal være forskningsbaserede (jf. Pedersen 2014)?

Journalister ønsker eksperter

Faktisk kan man argumentere for, at journalister har en voksende interesse for samarbejde med forskere. Man kan hævde, at der er et voksende behov blandt journalister for “compensatory legitimacy in the formal dramaturgy of a news story and for sparring partners in order to understand, interpret and explain complex issues and events” (Albæk 2011, 345). Men gælder dette også i forhold til islamforskningen? Efterspørger man også her eksperter til at forstå, fortolke, forklare begivenheder og fænomener? Det er der noget, der tyder på. Faktisk berører CB dette flere gange i interviewet, hvor han taler om behovet for kloge hoveder og for at modtage kvalificeret modspil på materialet og vinklerne på historierne, hvor han ellers ville “forsøge mig med min redaktør og mine kollegaer”. Ekspertrollen anvendes også til at dække sig ind imod kritik for en forkert vinkling. I forbindelse med KSF-konflikten kontaktede CB således moskeen, før historien rullede, hvor ledelsen afviste: “Der ringede jeg for at finde ud af, fordi jeg gerne ville vide, hvad handler det her om, og så sagde de jo allerede dengang, at der var ikke nogen konflikt, og det må stå for hendes egen regning, Lene Kühles egen regning eller sådan noget.” CB anvender her tydeligvis min position som ekspert til at forsøge at overbevise KSF om, at de bør udtale sig, for det er en historie, som han kan og vil skrive, selvom KSF afviser den.

I samarbejdet med CB opfattede jeg det på ingen måde, som om han ikke respekterede min ekspertise. Tværtimod var han meget interesseret i at opbygge min position som ekspert, hvilket jo også styrker de historier, han skriver, hvor jeg optræder i ekspertrollen. Han inddrog også andre eksperter i sine artikler, herunder også i flere tilfælde nogle, som kom med udtalelser, som jeg er uenig i. Uenighed er et centralt kendetegn for forskningsfelter, og inddragelse af forskellige vurderinger er jo netop en fin anerkendelse af, at ekspertisen heller ikke på dette område kun har en stemme. CB præsenterer derudover sig selv som en kvalificeret diskussionspartner på feltet og en oplagt samarbejdspartner:

Det er rigtigt, men vi er nok også nogle af de to på hver side, som har beskæftiget sig mest med det. Jeg som den journalist, der har beskæftiget mig mest med det, og dig som den forsker, der har beskæftiget sig mest intenst med det. Så derfor havde det jo været godt, hvis der ikke havde været de uenigheder.

CB har selv en omfattende erfaring med at skrive og dermed researche historier om islam og muslimer i Danmark og i den forbindelse fx at interviewe repræsentanter for forskellige moskeer. Han har ikke planer om blindt at underlægge sig min ekspertise. Og hvorfor skulle han også det? Måske har han i nogle tilfælde mere opdateret viden om, hvem der er formand i en bestemt moske. Måske husker han bedre nogle af de sager, hvor en moske har været i medierne – og kender til de historier, som medierne valgte ikke at skrive om. Og han ved jo helt sikkert mere om, hvordan forskellige muslimske miljøer reagerer, når en journalist ringer og stiller spørgsmål. Set i det lys kan ekspertise inden for de muslimske felter givetvis med fordel forstås bredt. Dermed undermineres forskernes position, ikke som eksperter, men som dem, der har en privilegeret adgang til viden. Fremfor at beklage, at forskerens position ikke er ophøjet, bør det gentænkes, hvordan man får sine forskningsbaserede synspunkter repræsenteret:

Her er det nemt, og fristende, at forfalde til en defaitistisk, selvretfærdig position: magten lytter ikke, sociologien er for kritisk farlig for sit samfund! ... Mere konstruktivt bliver det, hvis man som udgangspunkt hævder, at sociologien må være interessant før den bliver relevant (jf. Davis 1971) ... Det interessante er generelt karakteriseret ved et angreb på, eller udfordring af, forestillinger og verdensopfattelser, som tages for givet blandt publikum, dvs. offentligheden. God sociologi er leveringsdygtig i interessante påstande – og gør sig dermed fortjent til en offentlighed (Blok 2006, 81).

Men journalister og medier har også en rolle i forhold til at give plads til og bidrage til, at påstande, der tages for givet af politikere, debattører og andre (muslimske og ikkemuslimske) aktører, gennemlyses og udfordres. Det er tankevækkende, hvordan journalistiske vinkler i historier, der vedrører muslimer i Danmark, sjældent sætter spørgsmålstejn ved myndighedernes eller politikernes konstruktioner af problemstillingerne. En af de

vinkler, som jeg syntes burde have været afdækket i KSF-sagen, er, hvorfor Civilstyrelsen gennem mere end fire år undgik at træffe endelige afgørelser, som kunne have afklaret magtforholdene i bestyrelsen. Bestyrelsesmedlemmer henvendte sig jo faktisk til Civilstyrelsen for at få hjælp til at løse konflikten, som har "lammet moskéen og fonden i flere år." (Kühle i Kristeligt Dagblad 24. februar 2020). Den meget langsommelige sagsbehandling har givetvis både forværret fondens situation og accelereret konflikten. Historien om KSF-konflikten er helt sikkert kompleks, men skyldes Civilstyrelsens tøven, at danske myndigheder er uvillige eller ude af stand til at mægle i denne type konflikter? Skal muslimske fonde i fremtiden undlade at række ud efter danske myndigheders hjælp?

At lytte til muslimske stemmer og skrive til muslimske læsere

Som beskrevet ovenfor adskilte KSF-konflikten sig fra fx sagen om det påståede shariatråd i ICEL ved, at parterne i KSF-konflikten faktisk interagerede med medierne, hvorved de fik mulighed for at fremlægge deres vision af historien. Det er indlysende, at det ville være langt lettere for journalister at skrive dækkende artikler, som læserne blev klogere af, hvis der var en større inklusion af muslimske stemmer. Men inklusionen går jo begge veje: Journalister skal spørge, men muslimske aktører skal jo så også tage imod chancen. Selvom fronterne allerede var trukket hårdt op tidligere (Kühle 2006), så synes debatterne i de senere år at have opdyrket og intensiveret et modsætningsforhold mellem repræsentanter for muslimske organisationer og medier (Kühle og Larsen 2019). Særligt Tv2's dokumentar "Moskeerne bag sløret", som udløste den såkaldte dokumentarkrise, synes at have fået mange muslimer til at miste troen på, at mediernes dækning af islam og muslimer nogensinde vil blive retvisende og bidrage til at gøre danskerne klogere på, hvad det vil sige at være muslim i Danmark.

At mediehistorier om islam og muslimer primært er negative er velkendt (Jacobsen et al. 2013), men et kriterium om, at en fair dækning betyder, at man forsøger at undgå negative historier vil være en misforståelse. Fremstillingen af danske muslimer som mere enige, mere fredelige etc. end andre danskere er lige så stereotypificerende som det modsatte. Målet må vel

være, at kriterierne for, at en historie, som vedrører muslimer, dækkes i medierne, svarer til kriterierne for en historie om ikke-muslimer? Den givne historie om magtkampe og økonomisk og organisatorisk rod er så opsigtsvækkende, at det også havde været en historie, hvis det angik en frikirke eller en kendt virksomhed. Der er ingen tvivl om, at historien var en ærgerlig historie for KSF og for moskeen, som de (måske især de såkaldte formandstro) involverede parter hellere ville have været foruden. Ifølge CB's samtaler med moskeens ledelse, så synes de da også, at historien var "alt for konfliktagtig i vinklen", selvom der jo var konflikter. De sagde, "at det var overstået, og der var ikke noget at komme efter længere". Som en stor virksomhed (som moskeen og civilisationscenteret jo også er) er man selvfølgelig ikke interesseret i historier, der udfordrer "brandet".

CB opfatter det som urimeligt, at ICEL blev sure over historien om beskrivelse af islamisk rådgivning på deres hjemmeside: "Og jeg havde spurgt dem flere dage op til om interviews og sådan, så de vidste godt, at der var en historie på vej, som de havde mulighed for at kommentere på, og det valgte de så ikke at gøre." Men måske var der noget i rammesætningen af historien, som gjorde, at de ikke turde. Min simple hypotese er, at hvis en historie benytter sig af politiserede begreber, der opdeler i godt og ondt, så har parterne mindre lyst til at medvirke (jf. Kühle og Larsen 2019). Interessant nok gav KSF-historien anledning til forskellige reaktioner i både åbne og lukkede Facebook-grupper. For en bruger, som postede på Facebook-gruppen *Vejen til Islam* 20. februar, resonerer historien ganske godt med hans egne erfaringer med organisatorisk rod i moskeerne og brugen af "Hizb ut-Tahrir-kortet":

Desværre er det ikke første gang vi er vidne til, at så snart en moske har svært ved at administrere sig selv, så ryger beskyldningerne mod Hizb ut-Tahrir. Nogle vil nok sige, at det er sådan medierne fremhæver det, men lad os nu se om moskeen vil tage afstand fra den påstand nu hvor det fremlægges således i medierne?

Denne Facebook-bruger anvender historien som anledning til at opfordre til, at moskemiljøerne står på egne ben og løsriver sig fra støtten fra såvel danske myndigheder som udenlandske interessenter: "Der er kun en vej frem for os muslimer i Dan-

mark, og det er at lægge alt samarbejde med politikere, myndigheder, støtte fra kommunen og støtte fra udlandet fra sig og arbejde selvstændigt!” (Facebook 20. februar 2020). En anden bruger fremsætter et forslag om, at man burde starte en egentlig indsamling til moskeen:

Vi muslimer bør forene os om at holde hånden under moskeen. Det er en skam for danske muslimer, hvis moskeen lukkes af økonomiske grunde. Vi kan da ikke forvente, at Qatar skal opretholde driften af vores moske. Det vil ikke koste mere end 50 kr. per personer, hvis blot 10.000 går sammen om det. Hvis bare moskeens aktiviteter med uddannelse og aktiviteter kunne udvides til alle målgrupper. Vi kan ikke blive ved med at være passive, må Allah forene og styrke vores hjerter 😞 (Facebook 25. februar 2020)

FB-postene og den deraf følgende diskussion, som faktisk handler om danske moskeers situation (dvs. substansen), og ikke om mediernes dækning deraf (formen), kan ses som udtryk for, at det faktisk er muligt at skrive nyhedshistorier om danske moskeer i danske medier, som både inddrager muslimske stemmer i den offentlige debat, og som er skrevet til både muslimske og ikkemuslimske læsere.

Muligheden for en bedre formidling af nyheder om islam og muslimer

Den autoetnografiske metode har en ambition om at opnå generelle indsigter i en kultur ved at gå tæt på de konkrete erfaringer, refleksiøst betragtet gennem forskerens øjne. Den autoetnografiske metode har lighedstræk med den journalistiske metode, og processen med at skrive denne artikel har til dels vendt journalist-forsker-relationen på hovedet: Nu er det mig, der har interviewet CB, hvor det ellers plejer at være omvendt, og mig, der har skullet afvente godkendelse af citater. Denne artikel er gået tæt på CB's, dvs. Christians, tanker og praksis, men også på de uerkendte magtrelationer og kulturkløfter, som kendetegnede, og til dels stadig kendetegner, vores relation. Det har været grænseoverskridende for mig at skrive om, men måske endda endnu mere grænseoverskridende for Christian at læse

om. Selvom historien er stærkt forbundet med vores konkrete fælles historie og de særlige træk ved den, så kan der alligevel fremdrages nogle træk af mere generel karakter:

1. Mødet mellem forskning og medier sker altid i form af en personlig kontakt og relation mellem en konkret journalist og en konkret forsker, som i nogle tilfælde kan være en længerevarende relation, som udvikler sig positivt eller negativt gennem de forskellige konkrete historier.
2. Inden for den personlige relation kan stereotypiske opfattelser af såvel journalist som forsker trives på bekostning af en personlig og tillidsfuld relation. Disse stereotyper kan komme til at fungere som skabeloner for handlinger og tanker på en sådan måde, at den generelle samfundsmæssige konflikt, som har skabt disse stereotyper, genopføres i det konkrete møde mellem forsker og journalist.
3. Der er komplekse magtrelationer på spil i mødet mellem forsker og journalist (Møller Hartley 2017). Journalister har i stigende grad behov for forskere til at udfolde deres historier. Forskere er forpligtet til at dele deres forskning med offentligheden. Det burde være simpelt nok. Men den konkrete situation, hvor forskere primært anvendes som kommentatorer på aktuelle begivenheder, og hvor journalisten har den endelig redigeringsmagt (jf. bilag 1), åbner for, at forskeren føler, at forskningen forsimples og misrepræsenteres, og hun/han udnyttes, mens journalisten næppe er tilfreds, uanset om forskeren kvitterer med undvigende svar eller med et krav om at styre historien.

I vores fælles indsats for at afdække KSF-konflikten opbyggede Christan og jeg et arbejdsfællesskab, som tillod os for et øjeblik at glemme de modsætningsforhold mellem forsker og journalist, som havde afsat sit aftryk på vores tidligere relationer, og som synes at blokere for et tillidsfuldt samarbejde. Wien argumenterer imidlertid for, at forholdet mellem forsker og journalist altid vil være problemfyldt, fordi journalistiske nyhedskriterier ikke harmonerer med videnskabelige normer og standarder, men at konflikter kan undgås, hvis den ene part spiller efter den anden parts regler (Wien 2014). Var det det, der skete i mediedækningen af KSF-konflikten? Underlagde jeg mig den

journalistiske logik og vinkler med dens krav og skarpvinkling og trimning af kontekst og nuancer med henblik på at servere den gode og salgbare historie? Eller var det modsat sådan, at jeg lykkedes med at styre (måske endda manipulere) Christian til at udgå brugen af forsimplede politiserede forklaringsmodeller, så hans historier mistede journalistiske skarphed og politiske potens? Svaret er vel lidt af begge, og heri ligger måske nøglen til et bedre samarbejde mellem forskere og journalister i dækningen, ikke kun af moskeer, men af alle politiserede og polariserede emner, nemlig en erkendelse af, at der er strukturelle modsætningsforhold, som kun kan overkommes, hvis begge parter virkelig vil det.

Konklusion

Der er en voksende videnskabelig interesse for forholdet mellem forsker og journalist (Møller Hartley 2017; Albæk, Christiansen og Togeby 2002; Albæk 2011; Wien 2014; Wien og Elmelund-Præstekær 2009). Formålet med denne artikel har været gennem en autoetnografisk analyse af et konkret samarbejde mellem forsker og journalist inden for et af de felter, hvor forholdet er mest anstrengt, at bidrage med indblik i en konkret historie og praksis og de identiteter, følelser og holdninger, der var forbundet dermed.

Samarbejdet om at formidle sagen om skandalen i KSF var på ingen måde del af nogen bevidst proces eller strategi. Det var noget, der skete på baggrund af en række særlige omstændigheder. Men samarbejdet igangsatte refleksioner hos os begge og gav mig en bedre forståelse for journalisters arbejdsvilkår og værdier og mere respekt for håndværket. Dette fik mig til at konfrontere den personlige modvilje, jeg gennem mange år havde opbygget mod en konkret journalist og nyhedsjournalister inden for mit forskningsfelt generelt.

Hensigten med den analytiske autoetnografi er at transcenderer det udelukkende personlige og partikulære og bidrage med mere generelle betragtninger. Artiklen har vist, hvordan personlige såvel som strukturelle relationer og modsætningsforhold mellem journalist og forsker kan påvirke nyhedspræget forskningsformidling, men at man gennem refleksion, åbenhed og gensidig tillid og respekt i et vist omfang kan tilsidesætte modsætningerne

i et konkret arbejdsfællesskab. Samarbejdet med Christian gav mig en bedre erkendelse af, hvad der kan opnås igennem et sådant samarbejde: Sammen nåede vi noget, som vi ikke hver især kunne have opnået alene. Det er klart, at de praktiske, men også strukturelle, ting, der i det daglige vanskeliggør samarbejdet, ikke altid er nemme at overvinde. Det er usandsynligt, at journalister og forskere altid vil være enige om, hvordan historier skal vinkles. Men denne artikel har vist, hvordan modvilje kan forandres til modspil. Og når man kan enes om et fælles mål om at skrive retvisende artikler, der handler om nogle muslimer i Danmark, som muslimer såvel som ikkemuslimer i Danmark finder interessante og bliver klogere af at læse, så er det måske ikke så ringe endda.

Abstract

As part of the debates on integration, the debates on Islam and Muslims have been one of the most heated and polarized Danish political debates of the recent decades. Research has among other things looked at the role of the media as communicators as well as creators of simplified and distorted notions of Islam and Muslims, e.g., through a selective selection of sources and over-focus on specific types of stories. But the debate has also reached far into the field of research, as certain politicians have repeatedly criticized both named scholars of Islam and the field of research as a whole for being uncritical, if not directly apologetic. Using an auto-ethnographic method, this article examines how the dichotomies of the debate are embedded in the concrete meeting between researcher and journalist, where the different approaches of scholar and journalist may be experienced as a relation of mistrust that may develop into an experienced averseness. The article describes how this kind of mutual reluctance was challenged in connection with an unusual collaboration to convey a conflict in Denmark's most expensive mosque, Hamad bin Khalifa Civilization Center. There are big differences between how researchers and journalists approach a story, including what is taken to be an (important) story at all. These differences between research and journalism do not disappear and should not as such be overcome, but brought into play constructively and curiously, the differences may contribute to news stories of good journalistic as well as academic quality.

Bilag 1. Kommentar til teksten skrevet af journalist ved Berlingske, Christian Birk

En intern konflikt i den største moske i København, der tilmed har en vis forhistorie på grund af forbindelserne til Qatar, er åbenlyst en god journalistisk historie. Derfor var jeg også meget nysgerrig, da jeg første gang hørte om konflikten igennem en forsker, som jeg som beskrevet ikke erindrer navnet på. Det kunne have været en af flere af de forskere, der beskriver moskemiljøet i Danmark, og som jeg jævnligt har kontakt med via mit arbejde som integrationsreporter på Berlingske. Men da jeg fik nys om, at Lene havde materialet om moskekonflikten, og hun ovenikøbet ville skrive om det, var det naturligt også at spørge, om hun ville dele det. Jeg husker ærligt ikke detaljerne omkring udvekslingen af materialet præcist, men det synes nøjagtigt beskrevet i denne artikel.

Uanset hvor ligegyldigt det måske kan virke i forskerkredse, har det en betydning (i hvert fald for journalisterne og medierne) at være først med historierne. Nok særligt af forfængelighed, for jeg har ikke indtrykket af, at læserne i samme grad går op i, hvilke medier der har gravet en historie ud. Måske husker de enkelte journalister, men det er kun de færreste (udover andre journalister og deres redaktører), der går benhårdt op i, hvilke journalister og hvilke medier der dækker en sag – og hvem der kommer med de nyeste oplysninger. Men jeg er en af de forfængelige, og i med at jeg har beskrevet moskemiljøet intensivt over de seneste fem år og op til forløbet havde skrevet en række artikler om moskedonationer (og ovenikøbet havde læst det mere end 1500 sider lange materiale, der beskrev sagen via en aktindsigt), var jeg ærgerlig over, at Kristeligt Dagblad kom først. I den optik er det ærgerligt, at det er så vigtigt at komme først. I hvert fald for mig.

Men over de næste par uger fortsatte Berlingske og jeg ufortrødent med at grave historier ud fra aktindsigten og de nye akter, der kom efterfølgende. Med god hjælp fra Lene, som er en af de mest vidende, hvis ikke den person, der har det største detailkendskab til moskeer og forgreningerne derfra til foreninger og så videre, fik jeg skrevet en række artikler om den spektakulære konflikt i moskeen på Røvsingsgade. Hvor Kristeligt Dagblad fokuserede mere på den ideologiske konflikt i moskeen, der i parentes bemærket ud fra det tilgængelige materiale syntes mindre væsentlig, fokuserede vi mere på pengestrømme og for-

bindelser til udlandet. Nok særligt fordi det virkede som den egentlige årsag til konflikten, men også fordi jeg på Berlingske netop havde skrevet en række artikler om udenlandsk indblanding i danske moskeer.

Samarbejdet med Lene var usædvanligt, men for mig at se var det et gode for artikelserien, og jeg har indtryk af, at den tætte kontakt var medvirkende til, at artikelserien blev så vellykket – og artiklerne så spækket med detaljer, der også gjorde dem læseværdige for andre end personer med stor interesse for moskemiljøet i Danmark. Materialet var stort, så selvom jeg efterhånden har opbygget et vist kendskab til moskemiljøet i Danmark, havde jeg brug for at få verificeret nogle af de antagelser og vurderinger, som sprang frem hos mig, når jeg læste materialet. Materialet var til en vis grad også mangelfuldt, da det ikke fuldstændigt kunne forklare eksempelvis kupmagerens motiv for at forsøge at omstyrte ledelsen i moskeen. Samtidigt kunne materialet heller ikke besvare, hvorfor formanden for moskeen havde bragt moskéen i den uroplagede situation, den var i. Parterne kunne og ville heller ikke svare fyldestgørende på spørgsmålene. Derfor var det til en vis grad op til vurderinger – og yderlige research – at få optrevet løse ender og kanter. Det lykkedes ikke fuldstændigt at få forklaret, hvad der i virkeligheden lå bag konflikten. Men ved hjælp af Lenes viden og fælles researcharbejde kom vi da et stykke ad vejen.

Jeg ser ikke noget problematisk i det samarbejde, omend jeg er ærgerlig over, at Lene følte sig brugt i en uhensigtsmæssig sammenhæng i historien om kupmagerne. I bagklogskabens lys kunne det være deklareret bedre, at Lene ikke delte vurderingen fra de franske journalister. Men som jeg også har udtalt i forbindelse med interviewet, som er gengivet i artiklen her, er det nok uundgåeligt, at der opstår gnidninger i samarbejdet/forholdet mellem forskere og journalister. Nok særligt fordi vores arbejde er vidt forskelligt. Journalister arbejder ofte under tidspress. Det var i særdeles tilfældet under denne artikelserie, hvor der var en konkurrent hos Kristeligt Dagblad med interesse for samme sag. Den problematik vurderer jeg ikke som værende lige så presserende for islamforskere, selvom det selvfølgelig også kan have en betydning. Dertil kommer pladsbegrænsningerne. Selv de længste og mest dybdeborende artikelserier i medierne kommer jo ikke i nærheden af de længder, som forskere kan udbrede sig på. Det vil unægteligt betyde, at der vil blive skåret ind til benet i journalistisk arbejde, så nuancer og forbehold kan gå

tabt. Endelig er der også den forskel, at nogle islamforskere er mere afhængige af moskeerne end journalisterne. Det skal forstås på den måde, at forskere, der beskæftiger sig aktivt med at beskrive moskemiljøet, har en interesse i at bevare et godt forhold til miljøerne. Det er naturligt. Moskeer, der i forvejen føler sig dårligt behandlet, vil formentlig have reservationer ved at invitere en moskeforsker på besøg, hvis vedkommende ugen forinden har kritiseret moskeens praksis i medierne. Medierne og de journalister, der dagligt beskæftiger sig med moskemiljøet, bør naturligvis også søge at skabe et forhold til moskeerne. Det er i alles interesse. Men det er overordentligt svært på grund af reservationerne derfra, så på den måde er der ikke et forhold, som man i samme grad frygter at skade, hvis man beskæftiger sig kritisk med en konkret moske. Det tror jeg også spiller ind, når man skal forsøge at forklare det forhold mellem islamforskere og journalister, der nogle gange kan synes belastet.

Men jeg tror afslutningsvist, at åbenhed er vejen til en god samtale og et godt samarbejde. Det er i både mediernes og i forskeres interesse, at der er en åben og professionel tone mellem de to parter. I det konkrete eksempel tror jeg, at Lene og jeg overkom de tidligere reservationer ved netop at være åbne om vurderinger, vinkler og forhistorie. Det er langt fra altid nødvendigt at tage sådan en diskussion med den konkrete journalist eller forsker, men de bedste samarbejder, jeg har haft med forskere, har bygget på en forudgående samtale om vinkling og kontekst. Redigeringsretten skal altid ligge hos medierne. Det kan der ikke være nogen tvivl om. Men det er også afgørende med et tillidsfuldt samarbejde mellem journalist og forsker. Særligt omkring et så betændt spørgsmål som moskeer og islam.

Litteratur

- Albrecht, Jakob. 2016. "Mystik: Apple booster Berlingskes trafik men ikke Politikens." *Journalisten* 16.12. Tilgængelig via <https://journalisten.dk/mystik-apple-booster-berlingskes-trafik-men-ikke-politikens/>
- Albæk, Erik. 2011. "The interaction between experts and journalists in news journalism." *Journalism* 12(3): 335-348.
- Albæk, Erik, Peter Munk Christiansen & Lise Tøgeby. 2002. *Ekspert i medierne. Dagspressens brug af forskere 1961-2001*. Aarhus: Magtudredningen.
- Anderson, Leon. 2006. "Analytic autoethnography." *Journal of contemporary ethnography* 35(4): 373-395.
- Bangstad, Sindre (ed.). 2017. *Anthropology of Our Times: An Edited Anthology in Public Anthropology*. Springer.
- Belt, David. 2009. "Islamism in popular Western discourse." *Policy Perspectives* 6(2):1-20.
- Blok, Anders. 2006. "Sociologiens performativitet-afvikling af det dårlige samfund?" *Dansk Sociologi* 17(3):74-92.
- Denejkina, Anna. 2016. "Autoethnography and the journalist: An ethical comparison." *Writing the Ghost Train: The 20th Conference Of The Australasian Association Of Writing Programs*.
- Ellis, Carolyn, Tony E. Adams & Arthur P. Bochner. 2011. "Autoethnography: an overview." *Historical social research/ Historische sozialforschung* 12(1): 273-290. Tilgængelig via <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1589/3095>
- Flyvbjerg, Bent. 2006. "Five misunderstandings about case-study research." *Qualitative inquiry* 12(2):219-245.
- Galal, Lise Paulsen & Garbi Schmidt. 2016. "Indledning: Islam, muslimer og forskningen." *Tidsskrift for Islamforskning* 10(1): 7-14.
- Hayano, David M. 1979. "Auto-ethnography: Paradigms, problems, and prospects." *Human organization* 38(1): 99-104.
- Jacobsen, Christine M. 2008. "Theory and Politics in Research on Muslim immigrants in Norway." *Tidsskrift for islamforskning* 3(2): 27-52.
- Jacobsen, Sara Jul, Tina Gudrun Jensen, Kathrine Vitus & Kristina Weibel. 2013. *Analysis of Danish media setting and framing of Muslims, Islam and racism*. København: SFI. Tilgængelig via <https://www.vive.dk/da/udgivelser/analysis-of-danish-media-setting-and-framing-of-muslims-islam-and-racism-4718/>
- Jacobsen, Sara Jul, Kristina Weibel & Tina Gudrun Jensen. 2013. "Stereotyper og fjendebilleder: En undersøgelse af udvalgte, danske mediers fremstilling af muslimer og islam." *Tidsskrift for Islamforskning* 7(2): 114-138.
- Kühle, Lene. 2006. *Moskeer i Danmark – islam og muslimske bedesteder*. Højbjerg: Univers.
- Kühle, Lene. 2020. *Konflikten i Hamad bin Khalifa Civilization Center*. Aarhus Universitet. Tilgængelig via https://pure.au.dk/portal/files/179577404/Konflikten_i_Hamad_bin_Kalifa_Civilization_Center_19.02.pdf
- Kühle, Lene & Malik Christian Reimer Larsen. 2017. *Moskéer i Danmark II: En ny kortlægning af danske moskéer og muslimske bedesteder*. Tilgængelig via

- [https://pure.au.dk/portal/en/publications/moskeer-i-danmark-ii\(a8c2ec3f-a94e-49d7-9f90-b110acc6ab6e\).html](https://pure.au.dk/portal/en/publications/moskeer-i-danmark-ii(a8c2ec3f-a94e-49d7-9f90-b110acc6ab6e).html)
- Kühle, Lene & Malik Christian Reimer Larsen. 2019. *Danmarks Moskées: Mangfoldighed og samspil*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Legewie, Nicolas & Anne Nassauer. 2018. "YouTube, Google, Facebook: 21st century online video research and research ethics." *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research* 19(3). Tilgængelig via <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/3130/4296>
- Liversage, Anika & Jesper Petersen. 2020. *Etniske minoritetskvinder og skilsmisse – med fokus på muslimske praksisser*. Tilgængelig via <https://www.vive.dk/da/udgivelser/etniske-minoritetskvinder-og-skilsmisse-med-fokus-paa-muslimske-praksisser-14657/>
- Madsen, Thomas Nygaard. 2018. "Knap hver fjerde ser ugentligt tekst-tv hos DR." *Mediawatch*. Tilgængelig via <https://mediawatch.dk/Medienyt/TV/article10608313.ece>
- Magaard, Tina. 2016. "Desiderata i tidsskrift for Islamforskning." *Tidsskrift for Islamforskning* 10(1): 117-133.
- Mandaville, Peter P. 2008. "Introduction: secular criticism and the politics of studying Islam." *Tidsskrift for Islamforskning* 3(2): 5-10.
- Menneskerettigheder, Center for. 2020. *Religiøs skilsmisse – når en borgerlig skilsmisse ikke afslutter et ægteskab*. Tilgængelig via <https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/>
- nyheder/29maj2020_notat_om_religioes_skilsmisse_layout_482164_326066_o.pdf
- Møller Hartley, Jannie. 2017. "When Homo Academicus meets Homo Journalisticus: An inter-field study of collaboration and conflict in the communication of scientific research." *Journalism* 18(2):211-225.
- Pedersen, David Budtz. 2014. "The Political Epistemology of Science-Based Policy-Making." *Society* 51(5): 547-551. doi: 10.1007/s12115-014-9820-z.
- Petersen, Jesper & Niels Valdemar Vinding. 2020. *Sharia og samfund. Islamisk ret, etik og praksis i Danmark*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Pressenævnet. 2018. *KEN nr 9652 af 07/08/2018 (Gældende)*. Retsinformation.
- Scheper-Hughes, Nancy. 2009. "Making anthropology public." *Anthropology Today* 25(4):1-3.
- Schmidt, Garbi. 2008. "From granting the right (!) answers to posing odd questions: Perspectives on studying and presenting Muslim minorities in a politicized, Western context." *Tidsskrift for islamforskning* 3(2): 11-26.
- Schmidt, Garbi. 2020. "Boundary work: investigating the expert role of Danish migration researchers." *Identities*: 1-18. doi: 10.1080/1070289X.2020.1748347.
- Skovgaard-Petersen, Jakob & Thomas Hoffmann. 2018. "Er islam ufredens religion?" *Tidsskrift for Islamforskning* 12(1): 106-133.
- Suhr, Christian & Kirstine Sinclair. 2016. "Fakta og fiktion om muslimer i danske medier." *Tidsskrift for islamforskning* 10(1):134-148.
- Wien, Charlotte. 2014. "Commentators on daily news or communicators of scholarly achievements? The role of researchers in Danish news media." *Journalism* 15(4): 427-445.
- Wien, Charlotte & Christian Elmelund-Præstekær. 2009. "An anatomy of media hypes: Developing a model for the dynamics and structure of intense media coverage of single issues." *European Journal of Communication* 24(2): 183-201.
- Willis, Roxana. 2019. "Observations online: Finding the ethical boundaries of Facebook research." *Research Ethics* 15(1): 1-17.
- Avisartikler i kronologisk orden
22.12.2019
Kristeligt Dagblad.
"Forsidehenviisning: Moskéeundersøgelse kritiseres for at overse radikalisering"
02.02.2020
Berlingske. "Københavnmoské agerer som islamisk domstol: Nu varslers minister opgør"
18.02.2020
Kristeligt Dagblad.
"Forsidehenviisning: Hadprædikant besøgte omstridt moské inden stor donation"
19.02.2020
Kristeligt Dagblad. "For seks år siden var det Danmarkshistoriens dyreste moské. Nu risikerer den at lukke efter "store vanskeligheder"
20.02.2020
Kristeligt Dagblad. "V, K og DF: Tesfaye skal redegøre for omstridt moské i Rovsingsgade"
Politiken.dk. "Overblik: Her er morgenens største nyheder"
Ritzau. "Moskéen i Rovsingsgade på Nørrebro"
Bornholms Tidende. "Moskéen i Rovsingsgade på Nørrebro"
Ritzau. "Stormoské risikerer at

- lukke efter store vanskeligheder”
Berlingske.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Politiken. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Amtsavisen.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- VejleAmtsFolkeblad.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Information.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Tv2.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Viborg-folkeblad.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Amtsavisen.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Fyens.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Sn.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- FrdB.dk (Fredericia dagblad). “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Hsfo.dk (Horsens Folkeblad). “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Jyllands-posten.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Hsfo.dk (Horsens Folkeblad). “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Herningfolkeblad.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Midtjyllandsavis.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- BT.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Jv.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Aoib.dk. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- lukke efter store vanskeligheder”
Folkebladetlemvig.dk (Lemvig Folkeblad). “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Folketidende.dk (Lolland-Falsters Folketidende). “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Stiften.dk (Århus Stiftstidende). “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
- Berlingske Tidende. “Pressemøde om milliondonation til Københavns Stormoské”
- Berlingske Tidende. “Københavns moské har fået 227 mio. kr. fra Qatar: Jeg synes, det er totalt langt ude”
- Berlingske Tidende. “Det siger de selv i den københavnske moske om millionstøtten fra Arabien, intern strid og bestyrelsesmedlemmer fra Qatar”
- Berlingske Tidende. “Formand i moskéfond beskylder kolleger for Hizb-ut Tahrir-sympati”
- Berlingske.dk. “Formand i moskéfond: Totalitære muslimske kræfter har forsøgt at kuppe fonden”
- Jyllands-Posten. “Omdiskuteret moske holder pressekonference”
- Den korte Avis. “Qatar har smidt næsten en kvart milliard kroner i københavns stormoské - den stenrige oliestat står for ekstrem islamisme”
- DV. “Stefnir í lokun stærstu mosku Danmerkur”. <https://www.dv.is/pressan/2020/2/20/stefnir-lokun-staerstu-mosku-danmerkur/>
21.02.2020
- Berlingske Tidende. “Bank har lukket ned for samarbejdet – og Qatar-støtte fortsætter: Omstridt moské fortsat i store problemer”
- Berlingske.dk “Indkøb af guld og tøj – Qatar-donator har krævet millioner tilbage fra københavns stormoské”
- Kristeligt Dagblad. ”Bestyrelsen i omstridt stormoské: Kræfter udefra forsøgte at kuppe sig til magten”
- Flensborg Avis. “Stormoské risikerer at lukke efter store vanskeligheder”
24.02.2020
- Kristeligt Dagblad; Ritzau. “Uopdræget stormoské vil ikke længere være et anerkendt trossamfund: Et “markant statement”
- Kristeligt Dagblad. “Anklager om bandeforbindinger og ekstremisme – bestyrelse i stormoské er fortsat i åben krig”
- Berlingske.dk. “Formand føler sig som offer for komplot i sagen om Qatar-støttet moské”
25.02.2020
- Newsbreak.dk. “Overraskende: Moské dropper storstilet plan”
26.02.2020
- Berlingske Tidende. Nye afsløringer: Tre kupmagere fra københavns stormoské har finansieret europæiske moskeer med halv milliard og har forbindelse til islamister
- Berlingske Tidende. “Kupmagere fra dansk stormoské deler penge ud rundt om i Europa”
28.02.2020
- Berlingske.dk. “Nu svarer oprører fra Københavns stormoské igen: Formanden må ‘tage konsekvensen’ og ‘gå af’”
05.03.2020
- Berlingske Tidende. “Millioner fra Qatar strømmede til kontroversiel dansk friskole: ‘Der er grund til bekymring’”
06.03.2020
- Berlingske Tidende. “Qatar-millioner skulle gå til skoleprojekt i Aarhus”
7.03.2020
- Folkebladetlemvig.dk; Viborg-

folkeblad.dk; Faa.dk; Stiften.dk;
Hsfo.dk; Jv.dk; Dagbladet-
Holstebro-Struer.dk. “Qatar-
millioner skulle gå til skoleprojekt
i Aarhus”

8.03.2020

Berlingske Tidende. “Qatar-
millioner skulle gå til skoleprojekt
i Aarhus”

9.03.2020

Berlingske Tidende. “Muslimsk
skoledonation vækker politisk
bekymring”

Berlingske Tidende. “Hidtil ukendt
Qatar-donation til muslimsk
friskole rejser centralt spørgsmål:
Har vi kun set toppen af
isbjerget?”